

CUPRINS

I.	COMUNICARE, MULTICULTURALITATE, MULTILINGVISM.....	2
II.	LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ. PERSPECTIVE DIDACTICE.....	31
III.	ELEMENTE CULTURALE ÎN U.T.A. GĂGĂUZIA.....	46

I.

**COMUNICARE,
MULTICULTURALITATE,
MULTILINGVISM**

COMUNICAREA LA LOCUL DE MUNCĂ: RELAȚIA DINTRE DIALOG ȘI BUNĂSTARE

Delia-Andreea OPREA, conf. univ. dr. Facultatea Transfrontalieră,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

Valeria ARTIMENCO, masterand *Comunicare instituțională*,
Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

INTRODUCERE

Comunicarea este una dintre condițiile de bază ale existenței societății umane și a individului. Comunicarea este un proces de interacțiune între oameni, care are loc în scopul stabilirii de contacte în implementarea activităților și comportamentului comun. Când comunică, oamenii se angajează în activități sociale utile, se unesc în comunități, educă și, în special, educă generația tânără. În procesul de comunicare, o persoană este introdusă în viața societății și i se formează nevoile spirituale, culturale și de cunoaștere. Comunicarea este o formă specifică de interacțiune umană cu alți oameni ca membri ai societății, în comunicare realizându-se relațiile sociale ale oamenilor.

Comunicarea este procesul de interacțiune între oameni, grupuri sociale, comunități, în care are loc un schimb de informații, experiență, abilități și rezultate ale activităților. Comunicarea este o activitate comunicativă complexă a unei persoane, al cărei subiect este o persoană inclusă în relațiile sociale. Prin comunicare, oamenii stabilesc contacte unii cu alții, fac schimb de informații, realizează înțelegerea reciprocă, se influențează reciproc, se încurajează să realizeze acțiuni și fapte. Comunicarea ca fenomen multilateral complex poate fi considerată, din punct de vedere psihologic, ca un proces de interacțiune poli-subiect în scopul stabilirii de contacte, schimbului de informații și exercitării influenței reciproce a subiecților atunci când desfășoară activități și comportamente într-un spațiu cultural.

Comunicarea include schimbul de informații, gânduri, sentimente, valori spirituale. Poate fi realizat atât sub formă de dialog, cât și sub formă de monolog. Principalul rezultat al comunicării este încrederea care apare între oameni. Nevoia de comunicare este o nevoie umană de bază. În comunicare, avem ocazia să ne exprimăm, să ne găsim oameni care au păreri asemănătoare. Ca orice fenomen complex, comunicarea are propriile motive, mijloace, metode și tipuri.

Problemele comunicării nu numai că interesează din ce în ce mai multe persoane de diferite vârste, diferite profesii și studii, ci, mai presus de toate, devin o componentă necesară a competențelor profesionale ale specialiștilor în toate domeniile de activitate. Unele dintre condițiile creșterii calității

activității profesionale sunt asigurarea stării de bine la locul de muncă și prevenirea suprasolicității. Astăzi menționăm utilizarea sintagmei „bunăstarea la locul de muncă” în relație cu o gamă largă de fenomene socioculturale: „comunicarea”, „comunicarea în instituții publice”, „stres profesional”, „arderea profesională” etc.

1. Comunicarea la locul de muncă. Roluri, forme.

1.1. Modul de comunicare la locul de muncă

Comunicarea acționează atât ca un proces orientat spre personalitate, în care se realizează atitudinile individului și punctele de vedere ale acestuia asupra normelor sociale, cât și ca un proces social prin care societatea îl influențează. Comunicarea profesională este interacțiunea verbală a unui specialist cu alți specialiști și clienți ai organizației în cursul activităților profesionale. Problema dezvoltării unei culturi a comunicării profesionale reflectă o abordare competentă care definește sarcina formării competenței comunicative în domeniul profesional.

Cultura activității profesionale determină în mare măsură eficacitatea acesteia, precum și reputația organizației în ansamblu și a specialistului în mod individual. Cultura comunicării este o parte importantă a culturii profesionale, iar pentru profesii precum profesor, jurnalist, manager, avocat, este partea principală, deoarece pentru aceste profesii vorbirea este principalul instrument de muncă. Cultura profesională include deținerea de abilități generale și abilități speciale ale activității profesionale, o cultură a comportamentului, o cultură emoțională, o cultură generală a vorbirii și o cultură a comunicării profesionale. Competențe speciale sunt dobândite în procesul de formare profesională. Cultura comportamentului este formată de individ în conformitate cu normele etice ale societății.

„Cultura emoțională include capacitatea de a-și regla starea mentală, de a înțelege starea emoțională a interlocutorului, de a-și gestiona emoțiile, de a ameliora anxietatea, de a depăși indecizia și de a stabili un contact emoțional. Formarea unei culturi de comunicare profesională a unui viitor angajat se bazează pe strategii psihologice și pedagogice. În mod tradițional, o strategie este înțeleasă ca un program pe termen lung de acțiuni principale care vizează atingerea unor obiective clar definite și acțiuni corespunzătoare pentru implementarea acesteia”. (Cojocaru, 2009: 74).

Procesul de învățare ca mecanism psihologic este folosit și în procesul de formare a unei culturi de comunicare profesională a unui specialist în timpul studiilor sale. De fapt, scopul comunicativ al formării specialiștilor este formarea unui sistem de trăsături de personalitate, cuprinzând:

- **gândirea creativă** (gândire non-standard, flexibilă, în urma căreia comunicarea apare ca un fel de creativitate);

- **cultura acțiunii vorbirii** (alfabetizarea în construcția frazelor, simplitatea și claritatea prezentării gândurilor, expresivitatea figurativă și argumentarea clară, tonul adecvat situației de comunicare, dinamica vocii, tempo, intonație și dicție bună);

- **cultura de autoadaptare psihică personală la comunicare și reglarea psiho-emoțională a stării cuiva;**

- **cultura gesturilor și plasticitatea mișcărilor** (autogestionarea tensiunii și relaxării psihofizice, autoactivarea activă etc.);

- **cultura percepției acțiunilor comunicative** ale clientului;

- **cultura emoțiilor** ca expresie a judecăților emoționale și evaluative în comunicare.

Toate aceste componente determină potențialul comunicativ al personalității unui specialist. Potențialul comunicativ este unitatea componentelor sale: abilități de comunicare; independență comunicativă; competență comunicativă, comportament comunicativ. Caracteristica esențială a capacității de comunicare semnificative ar trebui să includă componente motivaționale și eficiente în corelație cu elementele structurale.

Componenta motivațională: conștientizarea rolului și importanței comunicării în diverse activități; conștientizarea necesității de a fi un participant activ în comunicare; conștientizarea necesității de a învăța regulile de comunicare și respectarea acestora.

Componenta eficientă: participare activă, independentă la comunicare; manifestare de inițiativă; manifestarea interesului pentru succesul celorlalți; manifestarea unei atitudini critice față de rezultatele comunicării; îmbunătățirea continuă a abilităților de comunicare; transfer de competențe dintr-un domeniu în alte activități.

1.2. Formele comunicării la locul de muncă

Comunicarea între oameni are loc sub diferite forme, care depind de nivelul de comunicare, de natura și de scopul ei.

Există următoarele forme de comunicare:

1) **„contact cu măști”** - comunicare formală, când nu există dorința de a înțelege și de a ține cont de personalitatea interlocutorului, se folosesc măștile obișnuite (politețe, severitate, indiferență, modestie, simpatie etc.) - un set de expresii faciale, gesturi, fraze standard care permit ascunderea emoțiilor adevărate, atitudinea față de interlocutor;

2) **comunicarea primitivă**, când evaluează o altă persoană ca fiind un obiect necesar sau de interferență: dacă este necesar, iau contact în mod activ, dacă interferează, o alungă, uneori folosind remarci agresive grosolane. Dacă au primit ceea ce și-au dorit de la interlocutor, atunci își pierd în continuare interesul pentru el și nu-l ascund;

3) **comunicarea de rol formal**, când atât conținutul, cât și mijloacele de comunicare sunt reglementate, iar în loc de cunoașterea personalității interlocutorului se renunță la cunoașterea rolului său social;

4) **comunicare informală** - tot felul de contacte personale ale persoanelor în afara relațiilor oficiale (contacte între colegi în timpul liber, între persoane apropiate etc.);

5) **comunicarea interpersonală** (confidențial-informală) a prietenilor, când poți atinge orice subiect și nu este necesar să apelezi la ajutorul cuvintelor, un prieten te va înțelege prin expresii faciale, mișcări, intonație. O astfel de comunicare este posibilă atunci când fiecare participant are imaginea unui interlocutor, îi cunoaște personalitatea, interesele, convingerile, atitudinea față de anumite probleme, își poate anticipa reacțiile;

6) **comunicarea manipulativă** are ca scop extragerea de beneficii de la interlocutor, folosind diferite tehnici (măgulire, intimidare, înșelăciune, demonstrație de bunătate) în funcție de caracteristicile personalității interlocutorului;

7) **comunicare rituală** - menținerea unor norme, ritualuri de comunicare.

Comunicarea formează o persoană ca individ, îi oferă posibilitatea de a dobândi anumite trăsături de caracter, interese, obiceiuri, înclinații de a învăța normele și formele de comportament moral, de a determina scopurile vieții și de a alege mijloacele de implementare a acestora.

Când comunică, oamenii se angajează în activități sociale utile, se unesc în comunități, educă generația tânără. În procesul de comunicare, o persoană este socializată, este introdusă în viața spirituală a societății și i se formează nevoile spirituale și culturale.

Conștientizat sau nu, scopul este în orice proces de comunicare. Comunicând, încercăm să convingem, să explicăm, să influențăm, să educăm. Urmărim în această direcție patru scopuri:

- să fim receptați (auziți sau citiți);
- să fim înțeleși;
- să fim acceptați;
- să provocăm o reacție (o schimbare de comportament sau de atitudine).

Calitatea comunicării noastre depinde în mare măsură de educația primită, de experiența de viață, de formarea individuală, de școala urmată etc.

1.3. Comunicarea în context pedagogic

Succesul muncii unui profesor, asociat cu contacte constante cu părinții și copiii, desigur, într-o măsură și mai mare depinde de capacitatea de a comunica. În același timp, rolul principal în

comunicarea dintre profesor și părinți îi revine în continuare profesorului, acesta fiind reprezentantul profesional și oficial al instituției de învățământ. Prin urmare, profesorul, educatorul trebuie să aibă nu numai cunoștințe teoretice, ci și abilități practice în comunicarea cu diferiți părinți. Dar, înainte de a vorbi despre competențe specifice, să analizăm esența conceptului de „comunicare” și rolul acestuia în succesul activității profesionale a unui profesor.

Abilitatea de a comunica este dată de natura unei persoane sau trebuie învățată? Desigur, oamenii învață abilități de comunicare de-a lungul vieții. Mai mult, poți învăța să comunici doar în procesul de comunicare în sine, și nu numai din cărți și sfaturi de la oameni cunoscători. Și de aceea, atunci când învățăm un comportament constructiv, atunci când se interacționează cu părinții, este atât de important să se dezvolte anumite abilități în situații specifice. În acest sens, una dintre formele eficiente de instruire nu poate fi o prelegere, ci un training care să permită fiecăruia dintre participanții săi, folosindu-și experiența de viață, să dobândească și să consolideze noi abilități de interacțiune cu ceilalți.

În practica pedagogică, comunicarea este cel mai important factor de succes profesional. Tehnica înaltă a comunicării pedagogice nu este doar una dintre componente, ci și componenta de frunte a deprinderii pedagogice. De aceea, formarea și dezvoltarea abilităților de comunicare devin sarcina primordială a unui profesor care se străduiește să interacționeze eficient cu colegii, cu copiii și părinții acestora, precum și cu psihologul unei grădinițe, școli, colegiu sau universitate.

Desfășurarea de seminare și instruirii pe tema „Comunicarea” a devenit acum o trăsătură caracteristică a politicii interne a multor organizații, inclusiv a instituțiilor de învățământ, ceea ce crește relevanța acestei teme și necesită o pregătire specială a psihologilor.

În procesul de interacțiune de la om la om, totul este important: ce spunem, cum spunem, cum percepem informațiile unui partener de comunicare. Prin urmare, prima condiție necesară pentru interacțiunea de succes a unui profesor cu părinții este cunoașterea structurii comunicării. În psihologie, există trei componente ale comunicării: interactivă, perceptivă și comunicativă. Astfel, latura perceptivă include percepția unei persoane de către o persoană în procesul de comunicare. Componenta comunicativă este un proces de transfer de informații: schimbul de opinii, experiențe, informații, dorințe – așa spunem. Latura interactivă presupune organizarea de activități comune, interacțiunea într-o conversație (cum spunem, ce scopuri urmărim), care se poate exprima prin presiune, evaziune, pasivitate a unuia dintre parteneri sau a ambilor participanți la interacțiune.

Reprezentanții diferitelor profesii pot percepe același partener de comunicare în moduri diferite, subliniind în același timp diversele trăsături ale interlocutorului (care, în opinia lor, sunt mai importante). **A. A. Bodalev (1982)**, studiind particularitățile percepției profesorilor, a remarcat că aceștia memorează foarte bine și pot descrie din memorie postura, gesturile, expresiile faciale și

vorbirea elevilor lor, precum și starea hainelor lor. Și studiile lui K. Meer (1993) asupra unui grup de femei adulte de diferite profesii au arătat că profesorii se disting printr-un impact mai mare asupra oamenilor, un număr mare de abilități de comunicare, utilizarea mișcărilor expresive, expresii faciale și gesturi, sensibilitate bună în domeniul comunicării și un stil manipulativ dezvoltat.

În mod tradițional, toate mijloacele de comunicare sunt împărțite în: verbale, non-verbale și paralingvistice. Mijloacele verbale includ cuvintele pe care le pronunțăm în procesul de comunicare; la non-verbal - gesturi, expresii faciale, distanțe, poziții de comunicare, posturi etc.; la cele paralingvistice - timbru, tempoul vocii, intonație, pauze etc.

În unele cazuri, inclusiv în situații de comunicare pedagogică, una dintre părți are dificultăți în a lua contact cu un partener. Uneori, profesorii care nu au suficientă experiență în interacțiunea cu părinții și care au, de asemenea, anumite trăsături de personalitate (timiditate, îndoială de sine etc.), se gândesc cu teamă la o conversație viitoare cu o mamă sau o bunică și la o întâlnire cu părinții.

Tocmai prin comunicare și, mai ales, în comunicarea directă cu alte părți semnificative (părinți, profesori, colegi etc.) se realizează formarea unei personalități umane, formarea proprietăților sale cele mai importante, sfera morală, viziunea asupra lumii. Nevoia de comunicare, de interacțiune, de asistență reciprocă nu a apărut întâmplător. O persoană s-a confruntat cu probleme care au determinat-o să se unească cu alte persoane pentru a depăși împreună un obstacol, pentru a depăși o dificultate care este dincolo de puterea unei persoane.

2. Modalități de a îmbunătăți calitatea comunicării în instituțiile publice

2.1. Dialogul ca bază a relației de comunicare

Dialogul este o formă de vorbire constând într-un schimb regulat de enunțuri-replici, a cărui compoziție lingvistică este influențată reciproc de percepția directă a activității comunicative a vorbitorilor. Unitatea de bază a dialogului este unitatea dialogică - o combinație semantică (tematică) a mai multor replici, care este un schimb de opinii, afirmații, fiecare dintre acestea, ulterioare, depinde de precedentă.

Discursul dialogic este un proces de comunicare verbală directă, caracterizat prin replici succesive aparținând unui număr de două sau mai multe persoane. Aceasta este o formă de vorbire, al cărei scop principal este interacțiunea verbală a doi sau mai mulți vorbitori. Interlocutorii acționează alternativ ca vorbitor și ascultător. Produsul acestei forme de vorbire este un dialog cu diferite grade de dezvoltare sau polilog (discuție în grup a problemei, discuție, conversație liberă).

Dialogul la lecție/curs este definit ca participare, întâlnire, comunicare, co-improvizare, libertate creativă în conformitate cu o anumită temă; mișcarea gândurilor, sentimentelor, impulsurilor,

posibilitatea dezvoltării personale. În ciuda studiilor aprofundate ale dialogului, metodelor și condițiilor de implementare a acestuia în procesul educațional, nu există o familiarizare specială intenționată a elevilor cu acesta. Doar câteva lucrări consideră dialogul educațional ca fiind un proces de comunicare organizată. Nu au fost găsite tehnologii holistice pentru dezvoltarea sa în procesul educațional. Se prezintă în principal ca un fragment, un episod, o formă izolată de lecție. Dar cel mai important, capacitățile sale de comunicare sunt încă slab acoperite. Aproape nicăieri dialogul nu este înțeles ca un principiu de bază al educației comunicative, un mediu didactic și comunicativ deosebit și în același timp o tehnologie educațională bazată pe abordări de „înțelegere” adecvată a naturii elevului și abilităților sale.

Unitatea dialogică este asigurată prin conectarea diferitelor tipuri de replici (formule de etichetă de vorbire, întrebare - răspuns, adaos, narațiune, distribuție, acord - dezacord). În unele cazuri, unitatea dialogică poate exista datorită replicilor care relevă o reacție nu la replica anterioară a interlocutorului, ci la situația generală a vorbirii.

Replicile, în ceea ce privește volumul și natura lor, pot depinde de diverși factori: aceștia sunt, în primul rând, personalitățile interlocutorilor cu strategia și tactica lor specifică de vorbire comunicativă, cultura generală de vorbire a interlocutorilor, gradul de formalitate a situației, factorul „ascultător potențial”, adică prezent, dar neparticipând la dialogul ascultătorului. Natura observațiilor este influențată și de așa-numitul cod al relațiilor dintre comunicanți, tip de interacțiune între participanții la dialog – comunicanți.

Există trei tipuri de interacțiune între participanții la dialog: dependență, cooperare, egalitate.

În vorbirea dialogică, cel mai izbitor este așa-numitul principiu universal al economiei mijloacelor de exprimare verbală. Aceasta înseamnă că participanții la dialog într-o anumită situație folosesc un minim de mijloace verbale, completând informații care nu sunt exprimate verbal prin mijloace de comunicare non-verbală - intonație, expresii faciale, mișcări ale corpului, gesturi. De exemplu, mergând la o întâlnire cu directorul și fiind în sala de recepție, angajatul nu se va adresa secretarei cu o întrebare de genul „Nicolai Ivanovici, directorul școlii noastre, este acum în biroul lui?”, Sau el poate doar să facă din cap spre ușa biroului și să spună „E la birou?” Când un dialog este reprodus în scris, o astfel de situație se desfășoară în mod necesar, este arătată de autor-scriitor sub forma unei remarci.

Pentru existența unui dialog, pe de o parte, este necesară o bază comună de informații inițiale a participanților săi și, pe de altă parte, un minim decalaj în cunoștințele participanților la dialog. În caz contrar, participanții la dialog nu își vor comunica reciproc informații noi cu privire la subiectul discursului și, prin urmare, nu va fi productiv. Astfel, lipsa informației afectează negativ

productivitatea vorbirii dialogice. Acest factor poate apărea nu numai atunci când competența comunicativă a participanților la dialog este scăzută, ci și atunci când interlocutorii nu au dorința de a intra într-un dialog și de a-l continua. Un dialog format dintr-o singură formă de etichetă de vorbire, așa-numitele forme de etichetă, are un sens formal, nu este informativ, nu este nevoie să se obțină informații, dar este general acceptat într-un anumit tip de situații (când se întâlnesc în locuri publice):

- Bună!

- Bună!

- Ce mai faci?

- Mulțumesc, totul e în regulă.

O condiție necesară pentru existența dialogurilor care vizează obținerea de noi informații este un astfel de factor precum nevoia de comunicare care decurge dintr-un potențial decalaj de cunoștințe.

După scopurile și obiectivele dialogului, situația comunicării, rolul interlocutorilor, se pot distinge următoarele **tipuri principale de dialoguri**: cotidian, conversație de afaceri, interviu.

Pentru a duce un dialog, trebuie să fii capabil să comunici.

Pentru capacitatea de a comunica, un rol deosebit îl joacă: în primul rând, capacitatea de a intra în comunicare, de a o limita și de a o reînnoi; în al doilea rând, capacitatea de a urma o linie strategică în comunicare, de a o implementa în tacticile comportamentului contrar strategiilor altor comunicatori; în al treilea rând, capacitatea de a ține cont de fiecare dată de noi (uneori de mai mulți) parteneri în vorbire, de schimbarea rolurilor partenerilor sau de atractivitatea comunicării; în al patrulea rând, capacitatea de a prezice comportamentul partenerilor de vorbire, declarațiile acestora, rezultatele unei anumite situații. Cel mai adesea, tactica planificată trebuie schimbată, deoarece este încălcată de tactica altor parteneri. Și prin urmare, reorientarea în cursul comunicării ar trebui predată.

Dialogul este un tip de comunicare verbală, care, spre deosebire de monolog, se realizează sub forma unui schimb verbal de replici între doi sau mai mulți interlocutori care interacționează.

În dialog, interlocutorii demonstrează o legătură semnificativă a afirmațiilor în raționamentul comun: legătura dintre o întrebare și o judecată, o judecată și un imperativ, o întrebare și evaluarea acesteia. Acest lucru ne permite să vorbim despre dialog ca despre o formă logică.

Dialogul este posibil numai dacă sunt respectate o serie de reguli de relație:

- *atitudinea psihologică* față de starea emoțională a interlocutorului și propria stare psihologică (comunicare pe principiul „aici și acum”, adică luând în considerare sentimentele, dorințele, starea fizică pe care o experimentează partenerii în acest moment special);

- *încredere în intențiile partenerului* fără a-i evalua personalitatea (principiul încrederii);

- *percepția partenerului* ca egal, având dreptul la propria opinie și decizie privată (principiul parității);
- *comunicarea trebuie direcționată* către probleme comune și probleme nerezolvate (principiul problematizării);
- *conversația trebuie purtată* în nume propriu, fără referire la opiniile și autoritățile altor persoane; ar trebui să vă exprimați adevăratele sentimente și dorințe (principiul personificării comunicării).

Se pot distinge următoarele caracteristici ale dialogului:

1) Reactivitatea

Reacția unui partener de comunicare poate fi complet imprevizibilă, de exemplu, el poate întoarce brusc conversația într-o altă direcție. Nu este mai puțin dificil să faci față unei situații în care nu există deloc reacție. În ambele cazuri, este necesar să se schimbe logica inițială intenționată a conversației în cursul comunicării, să se conecteze o varietate de tehnici discursive pentru a atinge scopul propus al comunicării.

2) Situativitatea

După cum s-a remarcat de mai multe ori, vorbirea nu există în afara situației. Atât în monolog, cât și în dialog, situația este cea care determină motivul vorbirii, care, la rândul său, este sursa generării vorbirii.

3) Emoționalitatea

Starea emoțională afectează atât durata, cât și rezultatul dialogului. Pentru a vă face conversația interesantă și lungă, trebuie să fiți într-o dispoziție bună.

4) Motivația

Poate exista un număr mare de motive pentru a vorbi cu un interlocutor sau altul. Și ele determină, de asemenea, durata și rezultatul dialogului.

Caracteristicile esențiale ale dialogului:

- *tipuri de dialog:*

- 1) dialog natural: a) spontan; b) pregătit;
- 2) dialogul fictiv-literar;
- 3) dramatizare;

- *relații în spațiu-timp (context situațional):*

- 1) comunicarea în contextul imediat spațial-timp (față în față);
- 2) comunicare la distanță: simultaneitate cu distanțarea comunicanților în spațiu (convorbire telefonică);

- constelație de participanți:

- 1) schimb diadic interpersonal;
- 2) conversație în grup: a) în grupuri mici; b) în grupuri mari (de exemplu, la mitinguri);

- gradul de deschidere:

- 1) dialog intim;
- 2) dialog confidențial;
- 3) declarație semi-deschisă;
- 4) vorbirea în public;

- relațiile sociale între interlocutori:

- 1) simetric;
- 2) asimetric, și anume, atunci când asimetria se datorează: a) antropologic, b) factori socio-culturali, profesionali sau de conținut; c) structura conversației;

- structura acțiunilor în dialog:

- 1) directive;
- 2) prezentare;
- 3) reflecție - obișnuită sau științifică;

- gradul de cunoaștere a interlocutorilor:

- 1) complet;
- 2) relații amicale;
- 3) cunoștință simplă;
- 4) cunoștință superficială;
- 5) interlocutor necunoscut;

- gradul de pregătire a interlocutorilor:

- 1) lipsa de pregătire;
- 2) pregătire datorită rutinei conversației;
- 3) pregătire specială pentru această conversație;

- fixarea subiectului:

- 1) lipsa de fixitate;
- 2) fixitatea ariei tematice generale;
- 3) specializarea restrânsă a temei;

- relația dintre comunicare și acțiuni non-verbale:

- 1) predeterminarea cursului comunicării;
- 2) să nu afecteze această mișcare.

2.2. Bunăstarea la locul de muncă. Studiu de caz

Termenul *starea de bine* este frecvent utilizat, dar inconsistent definit. Definiția stării de bine este variabilă. Starea de bine a fost definită prin caracteristicile individuale ale unei stări inerent pozitive, modul în care o persoană și-ar autoaprecia stima de sine sau, în termenii contextului unei persoane (nivel de trai), lipsa stării de bine (depresie) sau în cadrul unui colectiv.

Pentru prima dată, problema bunăstării psihologice a personalității a fost analizată la sfârșitul anilor '60 de către psihologii americani M. Yakhodoy, H. Kentrilom și alții. În continuare studierea termenului de bunăstare a persoanei prevedea două direcții: hedonistică și eudemonistică. Abordarea hedonistică studiază modul în care o persoană utilizează din anturajul său tot ceea ce-i aduce folos și emoții plăcute, deci sunt luate în considerare în mod predominant condițiile externe, experiențele pozitive (D. Kaynemen, N. Bradburn, E. Diener, N. Schwartz, M. Argyle). Abordarea eudemonistică se bazează pe înțelegerea bunăstării psihologice ca rezultat al dezvoltării și autodezvoltării personalității.

Personalitatea, transformându-se pe sine, schimbă lumea în jurul său, astfel ajungându-se la armonie (A. Waterman, K. Riff, R. Ryan, E. Deasy). Ținând cont de aceste idei, K. Riff a creat teoria legată de funcționarea pozitivă a personalității (A. Maslow, K. Rogers, G. Allport, C. G. Jung, E. Erickson, S. Buhler), selectând șase indicatori de performanță pozitivi ai personalității: acceptarea de sine, relații pozitive cu alții, autonomie, managementul mediului, obiective în viață și creșterea personală.

Aspectele subiective ale stării de bine sunt: gradul de satisfacție a persoanelor față de viața lor, potențialul de dezvoltare, sănătatea mentală a acestora, calitatea relațiilor sociale. Pentru angajat, bunăstarea este un factor important în calitate, performanță și productivitate. Mulți profesori se simt suprasolicitați și stresați. Profesorii au nevoie de sprijin pentru a-și proteja starea de sănătate fizică și psihică.

Generalizând cele menționate anterior și încercând să identificăm o serie de indicatori ai stării de bine la locul de muncă, am aplicat un chestionar de satisfacție unor cadre didactice de nivel liceal care să prevadă factori, surse și cauze ale bunăstării în rândul angajaților din mediul educațional.

Tabelul 1 - Măsurarea bunăstării personalului (chestionar)

Nr.	Întrebări
1	Vă simțiți stresat la locul de muncă?
2	Vă simțiți susținut în mod adecvat la locul de muncă?
3	Vă simțiți echipat să vă gestionați volumul de muncă?

4	Unde/către cine vă adresați dacă există ceva greșit?
5	V-ar plăcea existența unui program de consiliere?
6	Ce vă place la locul de muncă?
7	Ce nu vă place?

Tabelul 1 prezintă întrebările menționate în prima parte a chestionarului. Primele cinci întrebări au primit răspunsuri monosilabice (Da/Nu), apoi au avut două întrebări libere și trei întrebări la care au putut bifa gradul de satisfacție. Am pus accentul pe diversitatea formelor de răspuns pentru că o temă atât de complexă necesită răspunsuri complexe, pe mai multe paliere și sub mai multe forme.

Tabelul 2 - Care sunt factorii de satisfacție din instituția dvs.?

Nr.	Factori	Răspunsuri		
		Insatisfacție %	Satisfacție parțială %	Satisfacție %
8	Comunicarea și felul în care informațiile circulă în instituția în care activați	23,87	47,40	28,73
9	Modul în care sunt soluționate conflictele în instituția în care activați	42,22	36,78	21,02
10	Munca pe care dvs. o desfășurați în prezent	26,46	51,74	21,84

Rezultatele din Tabelul 2 indică faptul că o bună parte dintre respondenți (47,40%) au menționat că au „Satisfacție parțială” față de „Comunicarea și felul în care informațiile circulă în instituția în care activează”. Față de „Modul în care sunt soluționate conflictele în instituția care activează”, 42,22% dintre cei chestionați au menționat „Insatisfacție”, aceștia fiind marea majoritate. De asemenea, referitor la „Munca pe care o desfășoară în prezent” – 51,74% au menționat că au o „Satisfacție parțială”. Din cele ilustrate, observăm că respondenții, de cele mai multe ori, au menționat că au o „Satisfacție parțială” sau „Insatisfacție”, ceea ce este un semnal de alarmă pentru managerii instituției lor.

Ultima parte a chestionarului se referă la „climatul psihologic în echipă” și a avut drept indicații următoarele: „Mai întâi, citiți textul propus în stânga, apoi în dreapta, apoi marcați cu cifra corespunzătoare aprecierea care corespunde adevărului, în opinia dumneavoastră”.

3 - proprietatea se manifestă întotdeauna în echipă;

2 - proprietatea se manifestă în echipă în majoritatea cazurilor;

1 - proprietatea este rar întâlnită într-o echipă;

0 - manifestat, în aceeași măsură, și asta, și cealaltă proprietate.

Indicatori	Evaluare		Evaluare
Prevalează un ton vesel, al dispoziției.		Predomină starea de spirit depresivă.	
Bunăvoință în relații, simpatie reciprocă		Conflict în relații, antipatie.	
În relațiile dintre grupările din cadrul echipei există dispoziție, înțelegere reciprocă.		Grupurile sunt în conflict.	
Membrilor echipei le place să petreacă timp împreună, să participe la activități comune.		Arată indiferență față de o comunicare mai strânsă, activitățile exprimă o atitudine negativă față de comun.	
Succesele sau eșecurile camarazilor provoacă empatie, participare sinceră a tuturor membrilor echipei.		Succesele sau eșecurile tovarășilor îi lasă indiferenți sau le provoacă invidie, bucurie.	
Respectați reciproc opiniile.		Fiecare își consideră opinia principală, intoleranță față de părerea camarazilor săi.	
Ei experimentează realizările sau eșecurile echipei ca pe ale lor.		Realizările sau eșecurile echipei nu rezonază cu membrii echipei.	
În momentele dificile pentru echipă, există o unitate emoțională „unul pentru toți și toți pentru unul”.		Într-un moment dificil, echipa devine moale, apar certuri, confuzii, acuzații reciproce.	
Un sentiment de mândrie în echipă, dacă este remarcat de lideri		Laudele și încurajarea echipei sunt tratate cu indiferență aici.	
Echipa este activă, plină de energie.		Echipa este inertă, pasivă.	
Sunt simpatici și prietenoși cu noii membri ai echipei, îi ajută să se obișnuiască cu echipa.		Nou-veniții aici se simt ca niște străini, sunt adesea ostili.	
Afacerile comune captivează pe toată lumea, dorința de a lucra colectiv este mare.		Echipa nu poate fi ridicată la o cauză comună, fiecare se gândește la propriile interese.	
În echipă există o atitudine corectă față de toți membrii, îi susține pe cei slabi, acționează în apărarea lor.		Echipa este împărțită vizibil într-o atitudine privilegiată, disprețuitoare față de cei slabi.	

Analiza rezultatelor sondajului

Am adunat 19 răspunsuri din 25 de chestionare aplicate, rezultatele sondajului fiind împărtășite cu personalul și echipa managerială din liceul vizat. Profesorii au fost consultați cu privire la constatări

și li s-a oferit șansa de a sugera îmbunătățiri ale culturii și mediului școlar. Dezbaterile au reținut ca aspecte negative care duc la diminuarea sentimentului de bunăstare la locul de muncă impactul volumului de muncă, precum și nivelul de interes al conducerii cu privire la acest aspect, care deși este mare, nu a luat până în prezent atitudine în această direcție.

Pe baza datelor obținute, putem concluziona că în echipa de la liceul testat (din Republica Moldova) predomină un ton vesel, bunăvoința în relații și simpatia reciprocă. Membrii echipei le place să petreacă timp împreună, să participe la activități comune. Echipa este activă, plină de energie, prietenoasă cu cei nou-veniți, experimentând succesele și eșecurile camarazilor, ascultă părerea fiecărui membru, deși, în momente dificile, în echipă apar neînțelegeri și confuzii. În echipă se observă împărțirea pe grupe. Cu toate acestea, există un sentiment de mândrie în echipă dacă este remarcat de lideri.

Într-o instituție este foarte important să se mențină o atmosferă sănătoasă și colegială în ceea ce se referă la starea de bine a angajaților la locul de muncă. Astfel, pentru a parcurge cu succes aceste stări stresante, angajații sunt îndemnați să-și formeze deprinderi de a dirija stresul în diferite situații apărute în instituție. Profesorului bolnav la locul de muncă îi poate fi mai dificil să efectueze funcțiile profesionale. Un profesor sănătos la locul de muncă, pozitiv, predă lecții atractive, iar elevii sunt mai creativi, activi, productivi.

Ca urmare a studierii diferitelor aspecte ce țin de bunăstarea la locul de muncă, pentru a îmbunătăți climatul general și, implicit, starea de bine a angajatului, acestuia îi revin câteva sarcini. Printre acestea, el trebuie să știe:

- principalele categorii și concepte ale comunicării;
- fundamentele teoretice ale comunicării profesionale, principalele tipuri și mijloace;
- caracteristici, bariere în comunicarea din instituții publice, structura și principiile acesteia;
- caracteristicile psihologice și tipurile de subiecți ai procesului comunicativ;
- cauzele și tipurile de conflicte în procesul de comunicare, consecințele lor constructive și distructive;
- metode de gestionare a conflictelor și modalități de rezolvare a acestora;
- construirea de relații interpersonale în sfera învățământului, ținând cont de scopul comunicării și de calitățile psihologice individuale ale partenerilor;

- organizarea de evenimente de afaceri (întâlniri, briefing-uri, negocieri, conferințe de presă, prezentări etc.) pe baza cerințelor, principiilor și tehnologiilor de parteneriat și cooperare în afaceri;
- prevenirea conflictelor și alegerea strategiei corecte de comportament într-o situație conflictuală.

În același timp, propunem ca angajaților să li se prezinte, în mod regulat, o serie de instrumente utile în a conștientiza importanța stării de bine la locul de muncă. O astfel de prezentare ar putea viza:

- tehnologii de comunicare în sfera învățământului, o gamă largă de tehnici și tehnici de comunicare pentru stabilirea contactului cu un interlocutor, crearea unei atmosfere de comunicare confidențială, organizarea feedback-ului în scopul utilizării eficiente a acestora în activități profesionale;
- metode de cunoaștere a personalității unui partener de comunicare;
- abilități de a conduce conversații cu un înalt nivel de cultură psihologică;
- abilități de prevenire și neutralizare a conflictelor interpersonale și de intergrup.

CONCLUZII

Dicționarul psihologic interpretează termenul de *comunicare* ca fiind „un proces complex cu mai multe fațete de stabilire și dezvoltare a contactelor între oameni, generat de nevoile activităților comune și care includ schimbul de informații, dezvoltarea unei strategii unificate, percepția și înțelegerea celuilalt”. (Dicționar psihologic, 1997). Psihologia umanistă se referă la nevoia de comunicare ca la una dintre nevoile umane de bază. Doar prin comunicare oamenii pot împărtăși bucuria, tristețea și pot transfera informații de la unii la alții. Se știe că unii dintre primii specialiști care au simțit nevoia de formare în abilități de comunicare au fost oamenii de afaceri. Așa că, de exemplu, John Rockefeller, subliniind că abilitatea de a interacționa cu un partener este prima dintre cele mai importante condiții pentru vânzări eficiente, a spus că este gata să plătească mult mai mult pentru învățarea artei comunicării decât pentru orice alt produs. În procesul de interacțiune de la om la om, totul este important: ce spunem, cum spunem, cum percepem informațiile unui partener de comunicare. Prin urmare, prima condiție necesară pentru succesul interacțiunii unui profesor cu părinții, copiii și colegii este cunoașterea structurii comunicării. În psihologie, există trei componente ale comunicării: comunicativă, interactivă, perceptivă. Astfel, latura comunicativă a comunicării constă în schimbul de informații între oameni. Latura interactivă a comunicării este organizarea interacțiunii dintre indivizi, nu numai în schimbul de cunoștințe și idei, ci și de acțiuni. Latura

perceptivă a comunicării înseamnă procesul de percepție reciprocă de către partenerii de comunicare și stabilirea înțelegerii reciproce pe această bază.

Principala trăsătură distinctivă a personalului didactic este specificul activităților profesionale ale acestora, și anume, formarea și educarea tinerei generații. Eficacitatea activității profesionale a personalului didactic este determinată de nivelul de cultură pedagogică a membrilor săi, de natura relațiilor interpersonale, de înțelegerea responsabilității colective și individuale, de gradul de organizare și cooperare. Pedagogice, educative în esența lor, echipele instituțiilor de învățământ le oferă elevilor o idee inițială despre echipa de adulți, despre sistemul de relații din aceasta, despre activitățile comune. Această împrejurare stimulează personalul didactic la autoorganizare și autoperfecționare constantă.

Starea de spirit și opinia publică, tonul emoțional și nivelul relațiilor în echipă sunt determinate de climatul socio-psihologic care s-a dezvoltat în ea. Conceptele de „climat psihologic”, „climat socio-psihologic” sau „microclimat” sunt mai degrabă metaforice decât concepte strict științifice. Prin analogie cu climatul geografic, un climat socio-psihologic favorabil înseamnă că o persoană dintr-o echipă cu un astfel de climat este mai confortabilă, caldă, aici se poate exprima, „înflori” în termeni personali și profesionali. Conținutul caracteristic climatului psihologic în echipă este asociat cu relațiile dintre oameni, cu starea lor de spirit, bunăstarea, satisfacția în procesul de activități comune și comunicare, prin urmare, evaluările emoționale sunt importante pentru a caracteriza climatul psihologic.

Cadrele didactice dintr-un climat socio-psihologic pozitiv se identifică într-o atmosferă morală și psihologică favorabilă, de prietenie, având simțul datoriei și al responsabilității, exigența reciprocă, veselia și securitatea membrilor. Nu este o coincidență că A. S. Makarenko a acordat o mare importanță tonului (stilului) major al relațiilor din echipă. Climatul socio-psihologic este un sistem de stări emoționale și psihologice ale echipei, reflectând natura relației dintre membrii acesteia în procesul activităților comune și al comunicării. Pe baza acestei înțelegeri a climatului socio-psihologic, putem numi principalele sale funcții. Funcția de consolidare a climatului socio-psihologic în cadrul corpului didactic este de a uni membrii acestuia, de a uni eforturile colective care vizează rezolvarea problemelor educaționale. Funcția de stimulare este de a crea „potențialele emoționale” ale echipei (A.N. Lutoshkin, 1988), energia sa vitală, care se realizează apoi în activitatea pedagogică. Funcția de stabilizare asigură stabilitatea relațiilor intracolective, creează premisele necesare pentru intrarea cu succes în echipă de noi profesori. Funcția de reglementare se manifestă în aprobarea normelor de relații, evaluarea progresivă și etică a comportamentului membrilor echipei.

În psihologie, s-au făcut încercări de a identifica principalii indicatori ai unui climat socio-psihologic pozitiv (Litwin și Stringer – 1968 și Pazne și Pugh - 1976). Într-un caz, trăsăturile relațiilor

interpersonale, morale, emoționale și juridice sunt considerate astfel de indicatori, în celălalt, sunt evidențiate caracteristicile generale ale eficienței activității colective. Aceste caracteristici includ:

- satisfacția membrilor echipei cu șederea lor în echipă, procesul și rezultatele muncii;
- recunoașterea autorității liderilor care combină trăsăturile liderilor formali și informal;
- stare de spirit majoră, de afirmare a vieții în echipă;
- un grad ridicat de participare a membrilor echipei la conducerea și autoguvernarea echipei;
- coeziunea și organizarea membrilor echipei;
- disciplina conștientă;
- productivitatea muncii.

Aceste semne ale unui climat socio-psihologic pozitiv sunt aplicabile și în evaluarea personalului didactic:

- există modalități de îmbunătățire a comunicării la locul de muncă;
- stabilește o legătură cu colegii;
- comunică sincer și respectuos;
- ascultă și vei fi ascultat;
- cere și dă feedback;
- folosește eficient comunicarea pe e-mail;
- implementează soluții dedicate comunicării în mediul de învățământ.

Concluzionând, remarcăm faptul că procesul de comunicare este deosebit de important pentru nivelul climatului organizațiilor educaționale. De asemenea, am evidențiat rolul deosebit pe care îl deține dialogul în procesul de comunicare, modalitățile de îmbunătățire a bunăstării în cadrul instituției de învățământ. În cadrul cercetării am identificat nivelul bunăstării într-o instituție de învățământ, am arătat metodele de îmbunătățire a climatului psihologic în cadrul colectivului pedagogic.

BIBLIOGRAFIE:

1. Cojocaru M. (2009), *Comunicarea didactică bazată pe cultură emoțională*, în *Teoria și metodologia generală a instruirii*
2. DeCarvalho, R. (1991b). Gordon Allport and humanistic psychology, *Journal of Humanistic Psychology*, 31(3), 8-13
3. *Dicționar de psihologie*, Editura Babel, București, 1997

4. Dinu, M. (1997), *Comunicarea*, Ed. Științifică, București
5. Kahneman, D., Diener, E., & Schwarz, N. (Eds.). (1999), *Well-being: The foundations of hedonic psychology*, Russell Sage Foundation
6. Lutoshkin, A. N. (1988), *Emotional Potentials of a collective*, Moscow: Pedagogika
7. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017), *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*, The Guilford Press
8. S. Kuz'min, V. P. Trusov (1984), *Industrial Social Psychology*, în *Directions in Soviet Psychology*, L. H. Strickland (ed.), New York, Springer-Verlag
9. Slama – Cazacu T. (1996), *Cercetări asupra comunicării*, București, Editura Academiei
10. *Teoria și metodologia generală a instruirii* (2009), Chișinău, Tipografia UPS „Ion Creangă”.

LIMBAJUL JURIDIC ADMIS ÎN REȚELELE DE SOCIALIZARE ȘI PAGINILE-WEB ALE INSTANȚELOR DE JUDECATĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA

Alexandra-Monica TOMA, lector univ. dr. Facultatea Transfrontalieră,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

Tatiana JURAVLIOVA, masterand *Limba română - Identitate și deschidere culturală*,
Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

INTRODUCERE

Istoria rețelilor de socializare în Republica Moldova începe odată cu apariția lor la nivel global, în anii 2000. În primele etape ale dezvoltării lor, rețelele de socializare erau utilizate mai mult pentru comunicare între persoanele din străinătate, dar în scurt timp au devenit foarte populare și în Moldova.

Unul dintre primele site-uri de socializare care a avut un impact semnificativ în Republica Moldova a fost Odnoklassniki.ru, lansat în 2006. În 2008, Facebook a început să devină popular în Republica Moldova, mai întâi printre tinerii care studiau în străinătate sau lucrau în companii multinaționale. În scurt timp, popularitatea Facebook a crescut și în rândul altor grupuri de vârstă și categorii sociale.

În același timp, au apărut și alte rețele de socializare, cum ar fi Twitter, Instagram și LinkedIn, care au fost utilizate mai mult pentru scopuri profesionale sau pentru a distribui informații și știri.

În prezent, rețelele de socializare sunt o parte integrantă a vieții cotidiene și sunt utilizate pentru a păstra legătura cu prietenii și familia, pentru a urmări știri și evenimente și pentru a promova afaceri și produse. Acestea au devenit și o sursă importantă de informații pentru jurnaliști și o unealtă importantă pentru campaniile electorale și pentru activismul civic.

Avantajele instanțelor de judecată legate de rețelele de socializare

Există mai multe avantaje pentru instanțele de judecată legate de rețelele de socializare:

Comunicare rapidă și eficientă cu publicul. Rețelele de socializare oferă o modalitate rapidă și eficientă pentru instanțele de judecată de a comunica cu publicul, prin intermediul postărilor, mesajelor și comentariilor.

Creșterea transparenței și accesibilității. Rețelele de socializare pot fi folosite pentru a oferi informații relevante și de încredere cu privire la procesele judiciare, hotărârile judecătorești și alte

aspecte ale activității instanțelor de judecată. Astfel, acestea contribuie la creșterea transparenței și accesibilității sistemului judiciar.

Interacțiune cu părțile implicate. Instanțele de judecată pot interacționa direct cu părțile implicate într-un proces judiciar prin intermediul rețelelor de socializare, răspunzând la întrebări și oferind clarificări cu privire la procedurile judiciare.

Promovarea unei culturi a respectării legii. Rețelele de socializare pot fi folosite pentru a promova o cultură a respectării legii, a drepturilor și obligațiilor cetățenești, prin campanii de conștientizare și informare cu privire la aspecte legate de justiție.

Eficiențizarea procesului de comunicare între instanțe. Rețelele de socializare pot fi folosite pentru a îmbunătăți comunicarea între instanțe, prin schimbul rapid de informații și documente.

În general, utilizarea rețelelor de socializare de către instanțele de judecată poate aduce beneficii semnificative în ceea ce privește creșterea transparenței și accesibilității sistemului judiciar, precum și în promovarea unei culturi a respectării legii.

Dezavantajele instanțelor de judecată legate de rețelele de socializare

Există și dezavantaje asociate utilizării rețelelor de socializare de către instanțele de judecată, printre care:

Protecția datelor cu caracter personal. Rețelele de socializare sunt cunoscute pentru colectarea și prelucrarea datelor cu caracter personal ale utilizatorilor lor. În cazul în care instanțele de judecată colectează astfel de date prin intermediul rețelelor de socializare, acestea trebuie să respecte legislația privind protecția datelor cu caracter personal și să ia măsurile necesare pentru a proteja aceste date.

Risc de erori sau interpretări greșite. Mesajele și postările publicate de instanțele de judecată pe rețelele de socializare pot fi interpretate greșit sau pot conține erori, ceea ce poate duce la confuzie sau chiar la greșeli în procesele judiciare.

Potențiale influențe externe. Rețelele de socializare pot fi utilizate de către terți pentru a influența deciziile judecătorești sau pentru a genera presiuni asupra instanțelor de judecată.

Dependența de tehnologie. Instanțele de judecată care utilizează rețelele de socializare trebuie să fie atente să nu devină prea dependente de tehnologie și să continue să ofere acces la informații și comunicare prin alte canale, pentru a evita întreruperea activității în cazul unor probleme tehnice.

În general, utilizarea rețelelor de socializare de către instanțele de judecată poate aduce beneficii semnificative în ceea ce privește comunicarea cu publicul și creșterea transparenței sistemului judiciar, dar trebuie să fie gestionată cu atenție pentru a evita posibilele dezavantaje.

Sarcinile și provocările limbajului juridic în mediul digital includ următoarele aspecte:

Claritatea și concizia. Limbajul juridic folosit în mediul digital trebuie să fie clar și concis, pentru a fi ușor de înțeles de către utilizatori, care pot avea niveluri variate de cunoștințe juridice. Dificultățile pot apărea atunci când termeni juridici complecși sau expresii tehnice sunt folosite fără explicații clare, ceea ce poate duce la confuzie și la interpretări greșite.

Adaptarea la formatul digital. Textele juridice în mediul digital trebuie să fie adaptate la formatul specific al mediului online, cum ar fi site-uri web, aplicații mobile sau documente electronice. Acest lucru poate implica adaptarea structurii și formei textului pentru a fi ușor de citit pe ecrane mici, precum și utilizarea funcționalităților interactive pentru a facilita căutarea, navigarea și înțelegerea conținutului juridic.

Actualizarea și sincronizarea. Mediul digital oferă posibilitatea de a actualiza și sincroniza rapid informațiile, inclusiv cele juridice. Cu toate acestea, aceasta poate reprezenta o provocare în cazul textelor juridice, deoarece modificările legislative sau jurisprudențiale pot afecta valabilitatea și interpretarea acestora. Asigurarea actualizării și sincronizării textelor juridice în mediul digital poate necesita implementarea unor proceduri și tehnologii specifice.

Securitatea și confidențialitatea. Textele juridice conțin adesea informații sensibile și confidențiale, cum ar fi datele personale sau contractele comerciale. Prin urmare, securitatea și confidențialitatea acestor informații sunt aspecte critice în mediul digital. Protejarea textelor juridice împotriva accesului neautorizat, manipulării sau divulgării poate necesita implementarea unor măsuri tehnice și juridice adecvate.

Interpretarea și aplicarea legii în mediul digital. Interpretarea și aplicarea legii în mediul digital pot ridica provocări unice. Evoluția tehnologică rapidă și lipsa unor reguli clare pot duce la incertitudini în ceea ce privește aplicarea legii în mediul digital. Astfel, textele juridice în mediul digital trebuie să fie redactate într-un mod clar și coerent, pentru a evita ambiguitățile și interpretările greșite.

Multilingvismul și diversitatea culturală. Mediul digital este global și divers din punct de vedere cultural și lingvistic, ceea ce poate crea provocări în ceea ce privește limbajul juridic. Traducerea și adaptarea textelor juridice în diverse limbi, respectarea regulilor juridice și culturale specifice ale diferitelor țări și asigurarea unei înțelegeri comune sunt evidente.

Evoluția limbajului juridic sub influența mediului digital

Evoluția limbajului juridic sub influența mediului digital a avut un impact semnificativ asupra modului în care legile și regulamentele sunt redactate, interpretate și aplicate. Schimbările tehnologice din mediul digital au dus la o transformare semnificativă a limbajului juridic, având în vedere că mediul

digital impune noi cerințe și provocări specifice în domeniul legal. Iată câteva moduri în care mediul digital a influențat evoluția limbajului juridic:

Limbajul clar și concis. O caracteristică distinctă a mediului digital este sinteza rapidă a informațiilor și prezentarea lor într-un mod clar și concis. Această abordare s-a reflectat în evoluția limbajului juridic, unde există o tendință spre utilizarea unui limbaj mai clar și mai concis în documentele juridice digitale, pentru a asigura înțelegerea rapidă și precisă a conținutului.

Termeni și definiții standardizate. Mediul digital a impus necesitatea standardizării termenilor și definițiilor în domeniul juridic pentru a asigura interpretarea corectă a informațiilor. Prin utilizarea de termeni și definiții standardizate în documentele juridice digitale, se elimină ambiguitatea și se îmbunătățește claritatea în comunicarea juridică.

Utilizarea limbajului simplu. Mediul digital a impus necesitatea utilizării limbajului simplu în documentele juridice, pentru a le face mai accesibile și înțelese de către utilizatori. Limbajul juridic complex și jargonul legal au fost adesea percepute ca bariere în accesul la informații juridice, iar utilizarea limbajului simplu în mediul digital a facilitat comunicarea juridică cu publicul larg.

Abordarea globală. Mediul digital a deschis uși pentru cooperarea internațională și schimbul de informații juridice la nivel global. Acest lucru a dus la o tendință către o abordare globală și uniformă în limbajul juridic, pentru a asigura coerența și interoperabilitatea în contextul mediului digital.

Integrarea tehnică. Mediul digital a impus necesitatea integrării tehnologiei și a noilor tehnologii în limbajul juridic. Termeni precum „criptomonedă”, „smart contract” și „protecție a datelor” au devenit obișnuiți în limbajul juridic digital, reflectând evoluția tehnologică și impactul acesteia asupra domeniului legal.

Abordarea anticipativă. Mediul digital evoluează rapid, iar limbajul juridic trebuie să țină pasul cu aceste schimbări. Drept urmare, limbajul juridic digital este din ce în ce mai anticipativ, acoperind aspecte precum securitatea cibernetică.

Consecințele mediului digital asupra limbajului juridic sunt multiple:

Automatizarea și simplificarea proceselor legale: Mediul digital a permis automatizarea și simplificarea unor procese legale, cum ar fi redactarea de documente juridice, gestionarea contractelor și rezolvarea online a litigiilor. Acest lucru a dus la utilizarea unui limbaj juridic mai simplu și clar, adaptat pentru utilizatori non-juridici, care pot accesa și utiliza servicii legale online.

Schimbarea structurii și formatului documentelor juridice. Documentele juridice digitale pot avea o structură și un format diferit față de documentele tradiționale, pentru a se adapta la mediul

online. De exemplu, pot fi incluse linkuri, note de subsol interactive, referințe și alte elemente specifice mediului digital, care influențează modul în care documentele juridice sunt redactate și interpretate.

Standardizarea terminologiei. Mediul digital a impus necesitatea standardizării terminologiei juridice pentru a asigura coerența și interpretarea corectă a informațiilor în mediul online. Standardele și terminologia standardizată, cum ar fi cele utilizate în contractele inteligente sau în reglementările privind protecția datelor, au devenit tot mai obișnuite în limbajul juridic digital.

Impactul asupra confidențialității și protecției datelor. Mediul digital a adus cu sine preocupări crescute legate de confidențialitatea și protecția datelor. Acest lucru a influențat limbajul juridic, cu introducerea unor termeni precum „date personale”, „consimțământul utilizatorului”, „dreptul la uitare” și altele, care reflectă noile provocări legate de protecția datelor în mediul digital.

Creșterea accesului la informații juridice. Mediul digital a facilitat accesul la informații juridice și resurse online, ceea ce a influențat limbajul juridic utilizat în aceste surse. Informațiile juridice disponibile online sunt adesea redactate într-un limbaj mai clar și accesibil, adaptat pentru utilizatorii non-juridici, ceea ce poate influența și limbajul juridic utilizat în alte contexte.

Evoluția jurisprudenței digitale. Mediul digital a generat o nouă sursă de jurisprudență, prin deciziile și interpretările aduse de instanțele judecătorești în cazurile legate de mediul digital, cum ar fi litigiile privind protecția datelor, drepturile de proprietate intelectuală, infracțiunile cibernetice și altele. Aceasta a avut un impact asupra limbajului juridic, prin introducerea de termeni și concepte specifice mediului digital în jurisprudența existentă și prin dezvoltarea unui limbaj juridic adaptat la provocările și complicitățile mediului digital.

Riscul de ambiguitate și confuzie. Mediul digital poate introduce un risc de ambiguitate și confuzie în limbajul juridic, în special în cazul utilizării tehnologiei de inteligență artificială (IA) în analiza și interpretarea contractelor sau a altor documente juridice. Interpretarea unor clauze contractuale sau a unor termeni juridici în contextul mediului digital poate ridica întrebări și provocări juridice, iar limbajul juridic utilizat trebuie să fie clar și precis pentru a evita astfel de situații.

Evoluția limbajului juridic în mediul online. Mediul online, inclusiv rețelele sociale, platformele de colaborare și alte medii digitale, au generat un limbaj juridic propriu, adaptat la aceste contexte. De exemplu, sintagme precum *termeni și condiții*, *acceptarea în mod electronic*, *postarea publică* și altele sunt specifice mediului online și influențează limbajul juridic utilizat în acest context.

Dezvoltarea noilor forme de contracte digitale. Mediul digital a facilitat dezvoltarea și utilizarea noilor forme de contracte digitale, cum ar fi contractele inteligente bazate pe tehnologia blockchain. Aceste contracte utilizează un limbaj juridic specific, adaptat la natura lor digitală, precum termenii: „cod”, „contract autoexecutabil”, „noduri de rețea” și altele, care influențează limbajul juridic în contextul contractelor digitale.

CONCLUZII

Mediul digital a avut un impact semnificativ asupra limbajului juridic, influențându-l în multiple moduri, cum ar fi automatizarea și simplificarea proceselor legale, standardizarea terminologiei, schimbarea structurii și formatului documentelor juridice, impactul asupra confidențialității și protecției datelor, schimbarea relației dintre avocați și clienți, creșterea accesului la informații juridice, evoluția jurisprudenței digitale, riscul de ambiguitate și confuzie, evoluția limbajului juridic în mediul online și dezvoltarea noilor forme de contracte digitale. Este important ca profesioniștii din domeniul juridic să fie conștienți de aceste consecințe și să adapteze limbajul juridic la noile provocări și oportunități oferite de mediul digital.

EXPRIMAREA INFORMAȚIEI NECONFIRMATE

ÎN DISCURSUL JURNALISTIC

Mihaela Alina IFRIM, lector univ. dr. Facultatea Transfrontalieră,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

Natalia DORNEA, masterand *Comunicare, multiculturalitate și multilingvism*,
Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

INTRODUCERE

„Cei care au privilegiul de a ști au datoria de a acționa”.

Albert Einstein

Informația reprezintă unul dintre conceptele fundamentale ale societății contemporane. Termenul desemnează elementele noi în raport cu altele cunoscute despre realitatea înconjurătoare. Deci informația reprezintă datele noi ale cunoașterii umane privind orice domeniu al naturii și vieții economico-sociale; în sens larg putem spune că informația este o comunicare. Informația și comunicarea au devenit în societatea secolului al XXI-lea „arme” cu ajutorul cărora statele evită sau câștigă războaie.

Zilnic suntem puși în fața unor discursuri care transmit mai mult decât simple construcții lingvistice, pe care le interpretăm de cele mai multe ori involuntar și în funcție de care înțelegem poziția comunicatorului. Din perspectiva pragmatică, *discursul* reprezintă „o enunțare, ce presupune un locutor și un auditor, precum și intenția locutorului de a-l influența pe celălalt”. Dar după cum îl definea D. Maingueneau, *discursul* este o „asociere între textul și contextul său”.

Așadar, nu putem spune că un text este un discurs, deoarece scos din context acesta își pierde din semnificații. Textul se bucură de numeroase caracterizări, cele mai multe se referă la el ca la o „suită lingvistică autonomă, orală sau scrisă, produsă de unul sau mai mulți enunțatori într-o situație de comunicare determinată”.

Obiectivul general este de a urmări și de a identifica modalitățile și caracterul prin care poate fi exprimată informația neconfirmată în discursurile jurnalistice.

În presă, informația apare des ca fiind neconfirmată. Jurnalismul asumă în zilele noastre tot mai mult o funcție de narator, transformând chiar evenimentele serioase în povești. Ceea ce este rostit nu e fals, așadar enunțurile jurnalistice care iau forma „el/ea spune că...” sunt interpretate prin prisma ideii că „acest lucru trebuie să fie adevărat prin simplul fapt că este spus”. Astfel, delimitarea dintre real și ficțiune este din ce în ce mai greu de stabilit, nu atât la nivelul producerii evenimentelor, cât la cel al modului în care sunt ele prezentate opiniei publice. Cu ceva timp în urmă, publicațiile scrise erau mai puține și conținutul lor era bine verificat, astăzi numărul mare al acestora, la care avem acces, facilitează verificarea modului de exprimare.

Scopul lucrării este de a cerceta în genere discursul, îndeosebi informația neconfirmată și utilizarea ei în discursul jurnalistic. Consider tema foarte actuală, căci exprimarea informației neconfirmate ocupă un loc important în domeniul jurnalistic, acesta influențând constant publicul asupra comprehensiunii și descifrării mesajului, astfel, direct sau indirect, stabilind conținut sau idei greșite, dar care pot fi depistate inițial grație cunoașterii mecanismelor cu ajutorul cărora este produsă informația neconfirmată și modului în care este interpretată de către jurnaliști.

Omul simte întodeauna nevoia de a-și exprima liber toate trăirile. Exprimarea informației permite participarea la viața politică, socială, culturală. În prezent, limbajul mediilor de comunicare în masă, în special cel jurnalistic, pare să sporească și mai mult intervalul de procedee specifice ale exprimării neconfirmate, aproximării, ezitării. Exprimarea informației neconfirmate în limba română se realizează prin mijloace numeroase, alcătuind serii bogate de verbe, adverbe și locuțiuni, conjuncții, expresii și îmbinări relativ fixe.

Astfel, cunoscând și utilizând în scriere, citire și vorbire mărcile modalizării și a evidențialității, putem sigur influența publicul în receptarea informației. Modalizarea este categoria semantică, parțial gramaticalizată, care exprimă raportarea locutorului la un conținut propozițional, atitudinea sa cognitivă, volitivă sau evaluativă față de stările de lucruri, reale sau potențiale, descrise prin limbaj.¹ Modalizarea epistemică reprezintă actul de evaluare a adevărului unei propoziții, de indicare a gradului de certitudine, pe care îl are locutorul în legătură cu realitatea stării de lucruri descrise în propoziție. Mijloacele lingvistice de realizare a modalizării epistemice sunt: modurile verbale (indicativ - certitudinea, prezumtiv - supoziția, conjunctiv - incertitudinea, condițional - neîncrederea), verbele modale (a putea, a trebui), verbe cu sens modal, diferite adverbe și locuțiuni ce pot exprima atât certitudinea, cât și incertitudinea unei informații (desigur, sigur, evident, bineînțeles/poate, probabil, eventual, parcă), adjective în diverse construcții, articole pragmatice. Astfel utilizarea operatorilor modali reflectă subiectivitatea locutorului.

¹ Iorgu-Al.Rosetti, Iordan, *Gramatica limbii române*, București, 2002, p. 660

Însă, evidențialitatea, care reprezintă o marcă în discurs a tipurilor de surse din care locutorul a obținut informația transmisă prin enunțul său, este o categorie lingvistică din sfera modalizării epistemice. Sfera epistemică ar cuprinde atât evaluarea (subiectivă) a gradului de adevăr al enunțului-judecata modală, cât și indicarea surselor cunoașterii (evidențialitatea), între cele două aspecte existând o legătură strânsă, adesea indisociabilă.²

De fapt, evidențialele apar mai ales acolo unde vorbitorul nu își asumă total și implicit conținutul enunțului său, ci ia o distanță față de acesta. Maxima certitudine asupra adevărului și deci afirmația cea mai convingătoare se obține de obicei prin nemarcare, prin absența atât a modalizatorilor, cât și a evidențialelor: aprecierea gradului de credibilitate a unei aserțiuni sau justificarea ei prin indicarea sursei constituie deja o diminuare a forței ilocutionare, pentru că presupune posibilitatea de contestare.

De obicei, indicarea sursei informațiilor implică o evaluare epistemică: în multe cazuri, chiar rațiunea de existență a evidențialității este exprimarea indirectă a unui grad de credibilitate și a măsurii în care locutorul își asumă conținutul enunțului. Anumite tipuri de obținere a informației sunt veritabile garanții de adevăr; altele, dimpotrivă, creează puternice motive de dubii. Se consideră că tipurile principale de evidențialitate sunt:

- a) *relatarea* (evidențiale citaționale - „spune ...”, „iată declarația lui ...”, „vorba lui ...”, „conform lui ...”, „în opinia lui ...”, „după părerea...”, a pretinde, a susține);
- b) *inferența* (evidențialele inferențiale, deductive - a se gândi, a deduce, a presupune, a-și da seama, etc.);
- c) *percepția* (evidențialele perceptuale, vizuale, non-vizuale).

Mijloacele marcate de exprimare a evidențialității sunt utilizate intens în discursul jurnalistic, pentru că trebuie să furnizeze informații diverse, din surse multiple, să le evalueze și să le compare. Evidențialele gramaticalizate și elementele specializate pentru această funcție (mărci discursive, adverbe, interjecții) sunt specifice pentru registrele oralității și des întâlnite în discursurile jurnalistice.

CONCLUZII

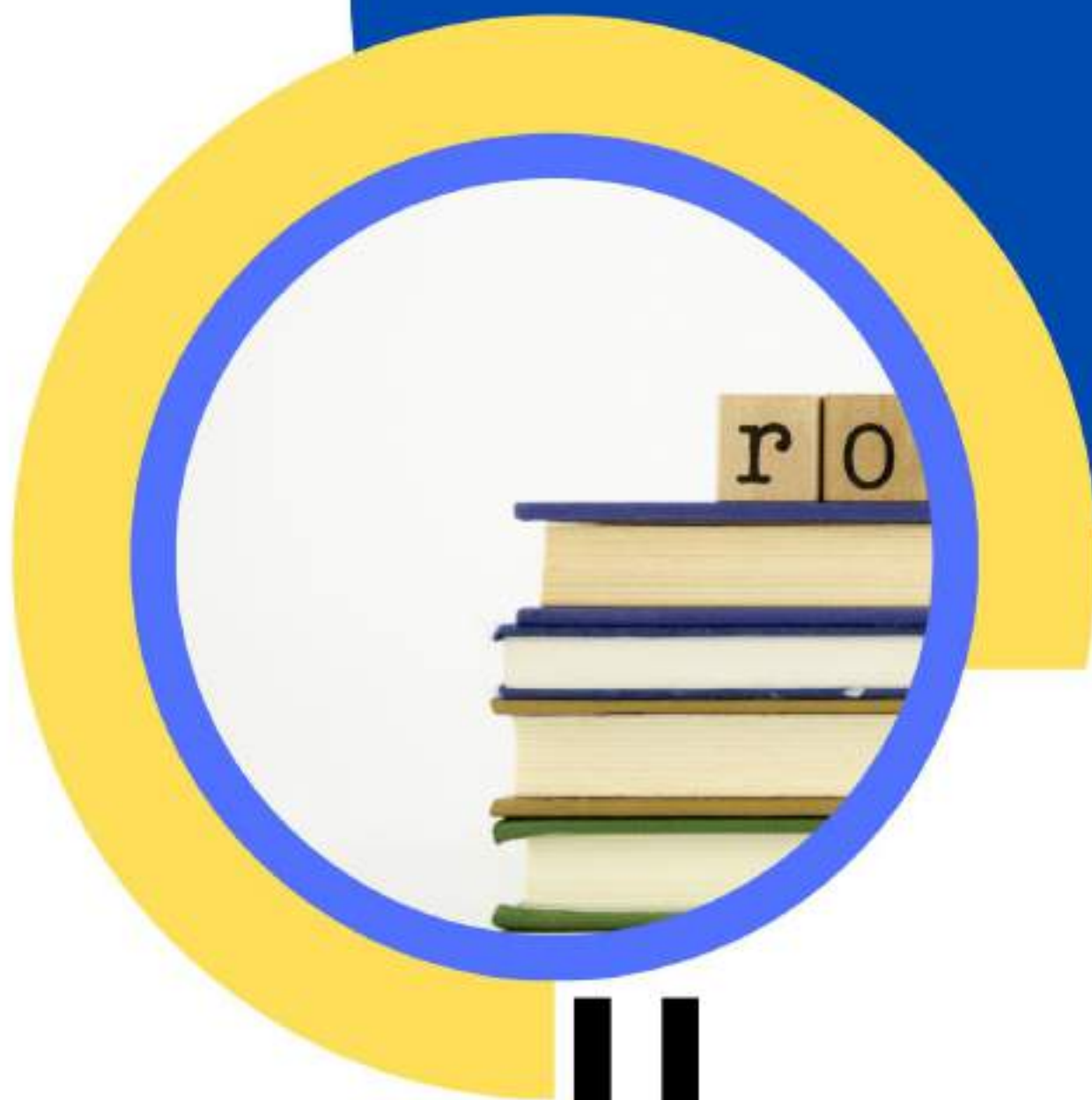
În urma studierii literaturii de specialitate pe tema dată, pot afirma că informația neconfirmată joacă un rol important atât în discursul jurnalistic, cât și în viața socială, politică, culturală a societății. Informația neconfirmată apare exprimată prin diferite mijloace, alcătuind serii bogate de verbe, adverbe și locuțiuni, conjuncții, expresii și îmbinări relativ fixe. Jurnaliștii utilizează diferiți operatori modali ce reflectă subiectivitatea locutorului și mărcile evidențialității ce presupun marcarea în discurs jurnalistic a tipurilor de surse din care locutorul a obținut informația neconfirmată, transmisă prin

² Palmer, F.R. *Mood and Modality*, Cambridge, Cambridge University Press. 1986, p. 338

enunț, toate acestea atribuie discursului sensuri ascunse pe care cititorii le vor decoda incorect pe baza situației la care se înscriu și a contactului de lectură stabilit. Deținând controlul asupra „accesului la lume”, presa oferă o anumită versiune asupra realului, o imagine mediatică asupra evenimentelor, a oamenilor și a conjuncturilor socio-istorice. Fluxul permanent de informații difuzate de mass-media învâluie aproape în întregime indivizii și societățile, nelăsându-le timp de reflecție, de verificare ori de analiză critică a versurilor oferite. Beneficiind de o cantitate uriașă de informații, ajungând astfel la o stare de sațietate informațională, omul modern poate deveni apatic, poate renunța la simțul critic și la abordarea activă a informațiilor.

BIBLIOGRAFIE:

- Angenot, M. (1988), *Pour une théorie du discours social: problématique d'une recherche en cours*, *Littérature*, vol. 70, nr. 2, 82-98
- Avram, M. (1997), *Gramatica pentru toți*, Ediția a II-a, București, Editura Humanitas
- Authie-Revuz, J. (1992), *Repères dans la champ du discours rapport*, *Information grammaticale*, vol. 55, 38-42
- Ducrot, Oswald, *Le dire et le dit*, Paris, Minuit, 1984
- Graur, Al., *Gramatica limbii române*, ed. a II-a, București, Editura Academiei, 1966
- Iorgu-Al.Rosetti, Iordan, *Gramatica limbii române*, București, 2002
- Maingueneau, Dominique, *Les termes clés de l'analyse du discours*, Paris, Editions Seuil, 2009
- Palmer, F.R. *Mood and Modality*, Cambridge, Cambridge University Press, 1986
- Până Dindelegan, Gabriela, *Preliminarii la semantica modalizatorilor*, București, 1985
- Roman J., *Essais de linguistique general*, Paris, 1963
- Roventă-Frumușani, Daniela, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, București, Tritonic, 2012
- Roșca, Luminița, *Producția textului jurnalistic*, Polirom, Iași, 2004
- Soare, Natalia-Alina, *Aspecte ale ironiei în discursul publicistic românesc actual*, Iași, 2012
- Servais, C. (2012-2013), *Analyse du discours médiatique (notes de cours)*, Université de Liège

II.

**LIMBA ȘI LITERATURA
ROMÂNĂ. PERSPECTIVE
DIDACTICE**

ANALIZA MOTIVELOR BIBLICE ÎN POEZIILE LUI ALEXEI MATEEVICI

Gina-Aurora NECULA, conf. univ. dr. Facultatea Transfrontalieră,

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

Ilia CARASENI, masterand *Limba română - Identitate și deschidere culturală*,

Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

INTRODUCERE

Alexei Mateevici a fost preot, poet, traducător și capelan militar, ceea ce înseamnă că viața sa a fost o împletire de muncă literară și de muncă preoțească. Acest lucru face ca opera sa să fie indisolubil legată de motive biblice, de soarta poporului și de limba română. Abordarea originală a lucrării constă în faptul că, analizând poeziile religioase și nereligioase ale lui Alexei Mateevici, găsim motive și aluzii biblice în text. Relevanța studiului constă în examinarea și analiza motivelor biblice din poeziile religioase și nereligioase ale Alexei Mateevici. Obiectul cercetării îl constituie conceptul de motive biblice și realizarea lor în poeziile lui Alexei Mateevici.

Obiectele cercetării sunt textele de poezii ale lui Alexei Mateevici, Biblia, lucrări ale unor critici, care au studiat motivele biblice în literatura română și universală, precum și studii dedicate operei lui Alexei Mateevici. Scopul lucrării este de a identifica fragmente cu motive biblice în textul poeziilor și de a le analiza.

Motivele biblice în poezia *Limba noastră*

Alexei Mateevici este amintit de cititori pentru poezia *Limba noastră*, scrisă la Chișinău și publicată în *Cuvântul moldovenesc*, la 2 iunie 1917 (*Limba noastră-i o comoară/ În adâncuri înfundată,/ Un șirag de piatră rară/ Pe moșie revărsată.// Limba noastră-i foc ce arde,/ Doina dorurilor noastre,/ Roi de fulgere ce spintec/ Nouri negri, zări albastre...*). Pusă pe muzică de Al. Cristea, această poezie a devenit un imn național, un imn de laudă dedicat limbii române și oamenilor care i-au dat viață și au immortalizat-o.

În versurile *Limba noastră-i frunză verde/ Zbuciumul din codrii veșnici*, autorul folosește motivul biblic al *frunzei verzi* pentru a descrie puterea regenerării și a vieții pe care o oferă limba română poporului său. Acest motiv biblic este întâlnit și în cartea Ieremia (17:8). Aceasta sugerează o continuitate a limbii noastre în timp, ca o rămășiță din trecut care neagă uitarea și trecerea timpului.

Acest motiv poate fi asociat cu pasajul biblic din Psalmul 1: *El va fi ca un pom sădit lângă pâraiele apelor, care va da rodul său la vremea lui și ale cărui frunze nu vor ofili; și tot ce va face va prospera.* Acest pasaj simbolizează prosperitatea și puterea, care pot fi comparate cu puterea și prosperitatea limbii noastre.

Un exemplu al unuia dintre motivele biblice din poezia *Limba noastră* este acela al luptei împotriva morții și a uitării. Mateevici descrie limba noastră ca fiind *un foc ce arde/ Într-un neam, ce fără veste/ S-a trezit din somn de moarte/ Ca viteazul din poveste.* Aceste versuri sugerează că limba noastră este responsabilă pentru a readuce la viață națiunea noastră adormită și uitată și pentru a o proteja de moarte. Acest motiv poate fi asociat cu pasajul biblic din Cartea lui Ezechiel, în care Dumnezeu întreabă: *Oasele acestea vor învia?* Dumnezeu dă oasele unui om și spune să le respire, iar oasele încep să se miște și să se unească. Acest pasaj simbolizează puterea regeneratoare a Lui Dumnezeu și a credinței.

Motivele biblice în poezia *Mama*

Poezia *Mama* se referă la tema mamei în creația lui Alexei Mateevici. Să luăm în considerare motivele biblice din ea. Această poezie exprimă iubirea profundă pe care un fiu o are pentru mama sa și omagiază sacrificiile pe care ea le-a făcut în viața sa. În această poezie, putem identifica diverse motive și aluzii biblice care completează mesajul poetului.

Unul dintre motivele biblice este rugăciunea. Poetul își exprimă rugămintea ca mama sa să fie protejată de nenoroc și păcat: *Șoptit-am rugăciuni smerite/ Și cu plânsoare m-am rugat,/ Să-ți fie zilele scutite/ De nenoroc și de păcat.* Acest pasaj amintește de rugăciunea din Psalmul 91, care începe cu: *Cel ce locuiește în adăpostul Celui Preaînalt și rămâne sub umbra Celui Atotputernic va zice Domnului: Tu ești scăparea mea și cetățuia mea, Dumnezeul meu, în El mă încred.* (Psalmii 91:1-2)

Un alt motiv biblic este cel al jertfei. Poetul vorbește despre sacrificiul suprem al mamei sale în război: *Și-n bălălia cea aprinsă/ Sărit-ai plin de vitejie/ La moarte, ca la stea nestinsă,/ Ai năzuit cu bucurie.* Acest pasaj amintește de jertfa supremă a lui Iisus Hristos pe cruce pentru a-i salva pe oameni: *Căci și Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci să slujească și să-Și dea viața ca răscumpărare pentru mulți.* (Matei 20:28)

În poezia lui Mateevici se regăsește și motivul înțelepciunii. El o descrie pe mama sa ca fiind plină de înțelepciune: *Și-ai fost cu firea părintească,/ Cu duhul părintesc senin,/ Cu-nțelepciunea ta firească/ Copil cuminte și blajin.* Acest pasaj amintește de Proverbe 4:7: *Înțelepciunea este începutul înțelepciunii; ia-ți înțelepciunea, și cu tot ce ai, ia-ți priceperea.*

De asemenea, poezia lui Mateevici conține motivul sacrificial al vieții. El vorbește despre sacrificiile pe care mama sa le-a făcut în viață: *Și de la Domnul fericire/ Eu cu plânsoare ți-am rugat./ Sub inima tremurătoare/ Păzit-am micul copilăș,/ Și dragostea mea arzătoare/ Ți-a fost de strajă și sălaș.*

Pe baza analizei prezentate, se poate concluziona că poezia *Mama* a lui Alexei Mateevici prezintă diverse motive biblice. Acestea includ utilizarea unor fraze și expresii care se regăsesc în textul biblic, cum ar fi *plânsoare, rugăciuni smerite, senin, înțelepciunea ta, jertfa sfântă a vieții și lacrimi ți-mpletesc cununa*. De asemenea, poezia folosește metafore și alegorii biblice, cum ar fi *stea nestinsă* sau *cetățile oștirii*.

În plus, poezia subliniază importanța maternității și sacrificiului matern prin referirea la exemplul biblic al Mariei, mama Lui Iisus, care și-a sacrificat fiul în numele divinității. Acest exemplu biblic sugerează că sacrificiul matern este o datorie sacrosanctă și că iubirea maternă este, de asemenea, sacrificială și divină.

Prin utilizarea acestor motive biblice, poezia *Mama* transmite un mesaj profund emoțional și universal despre iubirea și sacrificiul matern. Este un exemplu convingător legat de modul în care motivele biblice pot fi utilizate în literatură pentru a transmite un mesaj puternic și universal.

CONCLUZII

Este clar că Alexei Mateevici cunoștea bine Biblia atunci când lucra la poeziile sale. Prezența motivelor și citatelor biblice în majoritatea cazurilor introduce trăsături de stil înalt, patos religios și o coloratură emoțională vie în text.

Alexei Mateevici nu este predispus să citeze direct din Biblie. Autorul aduce motive biblice în textul său, folosind tot felul de detalii, simboluri, aluzii și asociații. În mod tradițional, se acceptă că *Limba noastră* este o poezie patriotică a lui Alexei Mateevici. Noi am încercat să depășim această percepție comună și să arătăm că poezia *Limba noastră*, devenită imn al Moldovei, are motive și detalii biblice pe care autorul le împletește în text cu un scop precis.

Alexei Mateevici folosește motive biblice în poeziile sale în scopuri specifice:

- 1) Pentru a da poeziei profunzime și varietate ideologică;
- 2) Pentru a explica unele cauze ale crizei spirituale și ale degradării societății;
- 3) Pentru a crea un spirit național;

4) Numai cu ajutorul motivelor biblice Alexei Mateevici poate să asculte și să răspundă la întrebări filosofice existențiale;

5) Pentru a crea un efect de taină/mister pentru imaginile pământului natal și ale limbii materne.

Motivele biblice unesc poeziile lui Alexei Mateevici cu literatura europeană la nivel de subtexte și motive, deoarece Biblia a avut o influență extraordinară asupra literaturii tuturor timpurilor și popoarelor din epoca noastră, are un impact asupra literaturii contemporane și, putem să presupunem, va continua să influențeze literatura europeană și românească și în viitor.

BIBLIOGRAFIE:

1. Biblia, trad. Cornilescu revizuită, Societatea Biblică Interconfesională, 2010
2. Alexei Mateevici, *Poezii*, Editura Arca, Chișinău, 2010

ANALIZA ETIMOLOGIEI SUBSTANTIVELOR DIN CÂMPUL SEMANTIC „CASĂ, GOSPODĂRIE, ZONA DIN JURUL CASEI”

Gina-Aurora NECULA, conf. univ. dr. Facultatea Transfrontalieră,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

Liudmila CUSURSUZ, masterand *Limba română - Identitate și deschidere culturală*,
Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

INTRODUCERE

În cadrul acestei lucrări, ne propunem să realizăm o analiză detaliată a etimologiei substantivelor din câmpul semantic „casă, gospodărie, zona din jurul casei”, în limba română contemporană. Prin examinarea originii și evoluției acestor cuvinte, ne dorim să înțelegem mai bine modul în care limbajul reflectă și exprimă conceptele legate de mediul locativ și activitățile asociate. Pentru a realiza această analiză, vom utiliza metode specifice de cercetare etimologică, precum consultarea dicționarilor etimologice, studierea evoluției fonetice și morfologice a cuvintelor și investigarea influențelor lingvistice externe care au contribuit la formarea și transformarea acestora.

Importanța acestei cercetări rezidă în înțelegerea profunzimii și complexității limbii române în domeniul lexical specific locuinței și vieții cotidiene. Prin analiza etimologică, vom identifica legăturile cu alte limbi și culturi, precum și transformările semantice și fonetice prin care au trecut cuvintele din acest câmp semantic.

Obiectivul principal al lucrării este de a evidenția modul în care etimologia substantivelor din jurul casei contribuie la înțelegerea istoriei și evoluției noțiunilor și obiectelor asociate mediului locativ. Vom explora influențele latine, slave, germanice și alte surse lingvistice care au adus contribuții semnificative la vocabularul din această sferă. Prin analiza detaliată a etimologiei substantivelor din câmpul semantic „casă, gospodărie, zona din jurul casei”, ne propunem să aducem noi perspective asupra înțelegerii vocabularului și a semnificațiilor legate de această sferă importantă a vieții noastre cotidiene. Această cercetare poate fi valoroasă nu numai pentru lingviști și filologi, ci și pentru cei interesați de cultura, istoria și evoluția limbii române.

Metodologia noastră de cercetare se va baza pe consultarea surselor lexicografice, pe analiza comparativă a cuvintelor și asemănărilor semantice și fonetice între limbi, precum și pe studiul evoluției istorice a cuvintelor în contextul cultural și social al limbii române. Lucrarea se va concentra

pe analiza și interpretarea etimologică a unui corpus selectat de substantive relevante din câmpul semantic „casă, gospodărie, zona din jurul casei”. Vom investiga rădăcinile și sursele acestor cuvinte, urmărind schimbările fonetice, morfologice și semantice prin care au trecut de-a lungul timpului.

Această cercetare ne va permite să evidențiem aspectele specifice ale etimologiei substantivelor din câmpul semantic „casă, gospodărie, zona din jurul casei” în limba română contemporană. Vom explora conexiunile acestor cuvinte cu limbi și culturi străine, precum și schimbările semantice și fonetice prin care au trecut de-a lungul timpului.

Prin analiza etimologică a acestor substantive, vom înțelege mai bine modul în care mediul locativ și activitățile asociate acestuia au influențat dezvoltarea limbii române.

Un alt aspect important al acestei cercetări este identificarea legăturilor între cuvintele din câmpul semantic „casă, gospodărie, zona din jurul casei” și aspectele culturale, sociale și tehnologice ale societății românești contemporane. Vom explora modul în care aceste cuvinte reflectă schimbările în modul de viață, în tehnologie și în gândirea colectivă a oamenilor.

Rezultatele obținute în cadrul acestei cercetări vor contribui la dezvoltarea cunoștințelor despre evoluția limbii române și vor oferi o perspectivă nouă asupra modului în care cuvintele din câmpul semantic „casă, gospodărie, zona din jurul casei” reflectă aspecte esențiale ale culturii și tradițiilor noastre.

Analiza influenței evenimentelor istorice asupra împrumuturilor lingvistice în limba română

Analiza influenței evenimentelor istorice asupra împrumuturilor lingvistice în limba română este un subiect fascinant și complex. Istoria limbii române este marcată de numeroase momente importante, precum invaziile străine, perioada otomană sau contactul intens cu alte limbi, care au avut o influență semnificativă asupra împrumuturilor lingvistice.

Limba română, ca membră a grupului de limbi și varietăți romanice, a fost supusă influenței multiple a altor limbi, atât din familia sa genealogică, cât și din idiomuri nelatine.

Limbajul este un instrument complex și dinamic care reflectă interacțiunile umane, schimburile culturale și evoluția societății. În contextul limbii române, influențele lingvistice din alte limbi au jucat un rol semnificativ în dezvoltarea sa. În această lucrare, ne concentrăm asupra influenței limbilor specifice asupra segmentului câmpului semantic „casă, gospodărie, teritoriu din jurul casei”. Scopul

este de a identifica tipurile de influență lingvistică și de a analiza modul în care aceasta a modelat vocabularul și semantica limbii române în acest domeniu specific.

Una dintre primele influențe notabile asupra limbii române a fost împrumutul de cuvinte din limba **latină**, din care s-a dezvoltat limba română. În secolele al II-lea și al III-lea, teritoriul Daciei a fost colonizat de către Imperiul Roman. Această colonizare a avut un impact semnificativ asupra limbii române, aducând cu sine influențe lingvistice și culturale din partea vorbitorilor de latină.

Odată cu ocuparea Daciei de către romani, limba latină a devenit limba oficială a administrației și a elitei romane. Acest fapt a dus la o puternică influență a limbii latine asupra limbii autohtone a dacilor și, ulterior, asupra formării limbii române.

Un prim aspect important în procesul de colonizare a fost introducerea vocabularului latin în limba autohtonă. Cuvinte latinești au fost adoptate treptat și integrate în limba dacilor, ducând la îmbogățirea lexicului și la formarea unor noi cuvinte în limba română actuală. Multe dintre aceste cuvinte sunt încă folosite în limba română și reflectă influența latină asupra terminologiei legate de administrare, armată, viața urbană și rurală, construcții etc.

Contactul dintre populația romanizată și **slavi** a avut un impact semnificativ asupra evoluției limbii române și a culturii în general. Această interacțiune a avut loc în perioada medievală timpurie, după migrarea slavilor în teritoriile locuite de romani.

Slavii, un grup etnic de origine indo-europeană, au migrat în regiunile de est ale Europei în secolele al VI-lea și al VII-lea. Aceștia au intrat în contact cu populația romanizată și cu limbile vorbite în acele teritorii, inclusiv cu limba română.

Contactul lingvistic între populația romanizată și slavi a dus la un schimb reciproc de cuvinte, construcții gramaticale și influențe asupra pronunției și a accentului. Slavii au adus cu ei un set bogat de cuvinte și structuri gramaticale proprii, care au pătruns în limba română și au contribuit la îmbogățirea și diversificarea acesteia.

Astfel, în limba română s-au păstrat și s-au adoptat un număr semnificativ de cuvinte de origine slavă. Aceste cuvinte se regăsesc în diverse domenii, precum nume de animale, plante, obiecte casnice, instrumente de muncă, activități agricole, alimente etc. De asemenea, există și împrumuturi din limba slavă în vocabularul specific al religiei și al administrației. De asemenea, contactul lingvistic cu slavii a influențat atât pronunția, cât și accentul limbii române. Se observă o influență slavă asupra pronunției unor sunete și asupra modului de accentuare a cuvintelor.

De-a lungul istoriei, România a fost locul de stabilire pentru diferite valuri de vorbitori de **limbă germană**. În secolul al XII-lea, regele maghiar Geza al II-lea a adus coloniști cunoscuți sub numele de „sași” din Renania pentru a lucra pământul și a proteja frontierele Transilvaniei. Acești coloniști s-au stabilit în principal în sudul și nord-estul Transilvaniei, în jurul orașelor Alba Iulia, Orăștie, Sibiu și Bistrița, cu centrul economic la Brașov. Unitatea acestor vorbitori de limbă germană a fost consolidată în secolul al XVI-lea prin adoptarea Reformei.

În secolul al XVIII-lea, un alt val de vorbitori de limbă germană, cunoscuți sub numele de „șvabi”, s-a stabilit în Banat, odată cu incorporarea acestei regiuni în Imperiul Austriac. Acești coloniști erau originari din Austria și din diverse regiuni ale Germaniei, precum Pfalz (Palatinat), Renania și Suabia.

Cel de-al treilea val de vorbitori de limbă germană a avut loc la sfârșitul secolului al XVIII-lea în Bucovina, care era sub dominația austriacă în perioada 1775-1918. Coloniștii care au emigrat în această regiune vorbeau dialecte austro-bavareze, dar au fost prezenți și vorbitori de alte dialecte germane, precum cele din Palatinat, Baden-Württemberg și Trier.

Contactul între vorbitorii de limbă germană și populația românească a avut loc de-a lungul secolelor și a avut multiple influențe asupra limbii române, în special în domeniul lexical. Aceste împrumuturi lexicale din limba germană au avut loc în diferite perioade istorice și în diferite contexte socio-culturale. Sursa principală a acestor împrumuturi a fost contactul direct între comunitățile de vorbitori de limbă germană și comunitățile de vorbitori de limbă română, precum și influența culturală și economică a acestor grupuri.

Influența **turcă** nu s-a limitat la o singură perioadă de dezvoltare a vocabularului românesc, iar limba turcă a exercitat o influență și asupra dialectelor de la sud de Dunăre. Contactul cu vorbitorii turci a început între secolele al IX-lea și al XI-lea, când pecenegii și cumanii au trecut prin sudul teritoriului românesc. Influența acestora se resimte mai ales în anumite toponime și antroponime. Deosebit de semnificativ este numele unei familii de viitori boieri români: Basarab.

Turcii au intrat în peninsula balcanică în secolul al XIV-lea. Principatele românești s-au aflat sub suzeranitatea lor timp de câteva secole, dând naștere împrumuturilor turcești mai vechi (secolele XV-XVII). Poate fi dificil de identificat dacă aceste lexeme sunt de origine cumană sau turcă (cf. cioban „cioban”, transcender „dușman”). Influența limbii turce vorbite la curtea imperială otomană a fost deosebit de mare în timpul fanarioților (secolul al XVIII-lea). Lexemele turcești împrumutate de limba română în această perioadă nu s-au limitat la numeroase domenii, ci fac parte și din vocabularul

uzual, reflectând un nivel de trai mai ridicat decât cel al românilor din Moldova și Muntenia din acea perioadă.

Lucrări practice cu dicționare etimologice și definiții de substantive din câmpul semantic „casă, gospodărie, zona din jurul casei”

Etimologia este un domeniu de studiu care se concentrează pe istoria cuvintelor, inclusiv originea lor, formarea și evoluția înțelesului de-a lungul timpului. Termenul „etimologie” derivă din cuvântul grecesc „etimon”, care se referă la sensul autentic și original al unui cuvânt. Prin extensie, „etimologie (a unui cuvânt)” se referă la originile unui cuvânt specific. În cazul limbilor cu o istorie scrisă îndelungată, etimologii se bazează pe texte scrise în aceste limbi și pe sursele care tratează aceste limbi pentru a obține informații despre modul în care cuvintele erau utilizate în perioadele anterioare ale istoriei lor și despre momentul în care au fost împrumutate în limbi specifice.

Prin urmare, etimologia reprezintă un domeniu important în înțelegerea originii și evoluției cuvintelor, oferindu-ne o perspectivă asupra modului în care limbile au evoluat de-a lungul timpului și asupra modului în care se conectează între ele prin rădăcini și cuvinte comune.

Conceptul modern de etimologie a apărut în Europa la sfârșitul secolului al XVIII-lea, în cadrul mișcării intelectuale cunoscute sub numele de „Secolul Luminilor”. Una dintre primele încercări sistematice de a stabili relația dintre două limbi prin evidențierea similarităților gramaticale și lexicale a fost realizată în anul 1770 de către lingvistul maghiar János Sajnovics. El a încercat să demonstreze conexiunea lingvistică între limba sami și limba maghiară prin identificarea elementelor comune ale gramaticii și vocabularului.

Există mai multe dicționare etimologice românești care sunt recunoscute pentru calitatea și exhaustivitatea lor. Iată câteva dintre cele mai apreciate dicționare etimologice românești:

„DEX Etimologic” de Alexandru Ciorănescu - Este unul dintre cele mai utilizate dicționare etimologice românești. Autorul analizează originea cuvintelor românești și le compară cu cuvintele din alte limbi înrudite (latină, greacă, slavă, germană etc.).

„Dicționarul etimologic al limbii române”, de Sorin Paliga, este un dicționar complet care oferă informații detaliate despre etimologia cuvintelor românești. Autorul a analizat mai multe surse și dialecte pentru a oferi o perspectivă amplă asupra originii cuvintelor.

„Dicționarul etimologic al limbii române”, de Iorgu Iordan, este un alt dicționar reputat, care oferă informații detaliate despre originea și evoluția cuvintelor românești. Autorul a adunat și a analizat o gamă largă de surse istorice și lingvistice pentru a oferi explicații cuprinzătoare.

Aceste dicționare etimologice sunt considerate de înaltă calitate și pot fi utile pentru cei interesați de studiul originii cuvintelor în limba română. Fiecare dintre ele are propriile caracteristici și abordări, așa că este recomandat să le explorezi și să o alegi pe cea care ți se potrivește cel mai bine în funcție de nevoi.

Vom da definiții prescurtate ale celor 100 de cuvinte din aceste dicționare, omițând exemplele lungi. Sarcina este de a specifica în mod concret din ce limbă a ajuns în limba română un cuvânt din domeniul semantic pe care îl investigăm. Nu ne vom scufunda în subiectul împrumutului de timp, ci vom analiza subiectul din perspectivă sincronică.

Iată etimologia scurtă a celor 100 de cuvinte date:

1. casă - din latină „casa”	14. dormitor - compus din „dormi”
(franceză „dormir”) + sufixul „-tor”
2. curte - din latină „corte(m)”	15. baie - din latină „balneum”
3. grădină - din latină „hortus”	16. birou - din franceză „bureau”
4. gard - din germană „garten”	17. bibliotecă - din latină „bibliotheca”
5. poartă - din latină „porta”	18. magazie - din latină „magazine”
6. ușă - din latină „ostium”	19. hambar - din germană „hambär”
7. fereastră - din latină „fenestra”	20. grajd - din latină „stabulum”
8. terasă - din italiană „terrazza”	21. pivniță - din germană „pfennig”
9. verandă - din engleză „veranda”	22. beci - din turcă „bâci”
10. scară - din latină „scala”	23. fântână - din latină „fontana”
11. hol - din germană „halle”	24. puț - din germană „putz”
12. bucătărie - din latină „coquina”	25. pompă - din italiană „pompa”
13. sufragerie - compus din „sufrager”
(franceză „salle à manger”) + sufixul „-ie”	26. butoi - din italiană „botte”
	27. găleată - din italiană „galea”

28. cazan - din latină „casanus”	49. pălărie - din latină „pallarium”
29. sobă - din latină „soba”	50. umbrelă - din italiană „ombrello”
30. cuptor - din latină „coquere”	51. geantă - din franceză „gente”
31. plită - din latină „plita”	52. pantofi - din latină „pantofus”
32. aragaz - din franceză „à gaz”	53. pereți - din latină „paries”
33. frigider - din latină „frigidus”	54. podea - din latină „podium”
34. congelator - din latină „congelare”	55. tavane - din latină „tabanus”
35. mașină de spălat - compus din „mașină”
+ „spălat” (verbul „a spăla”)	56. lumină - din latină „lumen”
36. mașină de uscat - compus din „mașină”
+ „uscat” (verbul „a usca”)	57. electricitate - din franceză „électricité”
37. detergent - din latină „detergere”	58. apă - din latină „aqua”
38. balsam - din greacă „balsamon”	59. canalizare - din italiană „canalizzare”
39. înălbitor - format prin adăugarea
prefixului „în-” la „alb”	60. gaz - din greacă „chaos”
40. furtun - din italiană „forte”	61. încălzire - din latină „incalidus”
41. mop - din engleză „mop”	62. răcire - din latină „rauca”
42. cârpe - din latină „carpa”	63. ventilație - din latină „ventilation”
43. perie - din latină „pila”	64. izolație - din italiană „isolazione”
44. mătură - din latină „metula”	65. zidărie - din latină „murus”
45. aspirator - din latină „aspirator”	66. acoperiș - din latină „cooperire”
46. coș de gunoi - compus din „coș” +
„gunoi”	67. jgheaburi - din germană „rinne”
47. reciclare - din franceză „recycler”	68. burlane - din germană „bordune”
48. compost - din franceză „compost”	69. antenă - din franceză „antenne”
	70. telefon - din greacă „tele” + „phōnē”
	71. internet - din engleză „internet”
	72. televiziune - din latină „television”

73. videoclip - compus din „video” + „clip”	97. flori - din latină „flos”
74. muzică - din latină „musica”	98. iarbă - din latină „herba”
75. cărți - din latină „charta”	99. pietriș - din franceză „pierres”
76. jocuri - din latină „iocus”	100. alei - din italiană „allée”
77. puzzle - din engleză „puzzle”	
78. jucării - din latină „jocularis”	
79. pat - din latină „pallium”	
80. pernă - din latină „perna”	
81. plapumă - din latină „plumbum”	
82. cearșaf - din turcă „çarşaf”	
83. prosop - din latină „prospectus”	
84. oglindă - din latină „obliganda”	
85. lampă - din latină „lampada”	
86. televizor - din engleză „television”	
87. canapea - din franceză „canapé”	
88. fotolii - din franceză „fauteuil”	
89. masă - din latină „messa”	
90. scaune - din latină „scamnum”	
91. bufet - din franceză „buffet”	
92. dulap - din franceză „dolap”	
93. raft - din germană „raft”	
94. carton - din italiană „cartone”	
95. cutii - din latină „cistus”	
96. plante - din latină „planta”	

Origine latină (57 cuvinte): casă, curte, grădină, gard, poartă, ușă, ferestre, terasă, scară, hol, bucatărie, dormitor, baie, birou, bibliotecă, magazie, pivniță, fântână, puț, pompă, butoi, găleată, cazan, sobă, cuptor, plită, aragaz, frigider, congelator, detergent, balsam, înălbitor.

Origine franceză (16 cuvinte): sufragerie, sobă, cazan, birou, bibliotecă, baie, fotolii, bufet, dulap, televizor, canapea, masă, scaune, lampă, televiziune, jucării.

Origine italiană (9 cuvinte): terasă, pivniță, cutii, carton, izolație, compost, pălărie, umbrelă, geantă.

Origine germană (7 cuvinte): gard, hambar, jgheaburi, burlane, raft, podea, acoperiș.

Origine engleză (5 cuvinte): verandă, videoclip, televiziune, internet, puzzle.

Origine greacă (4 cuvinte): gaz, telefon, încălzire, răcire.

Origine turcă (2 cuvinte): beci, cearșaf.

În urma analizei și clasificării celor 100 de cuvinte în funcție de originea lor, putem observa că majoritatea termenilor din câmpul semantic „casă, gospodărie, zona din jurul casei” au origine latină. Aceasta nu este o surpriză, deoarece limba latină a avut o influență semnificativă asupra limbii române și a dat naștere unui număr considerabil de cuvinte.

CONCLUZII

Analiza tipurilor de influență a limbilor specifice asupra limbii române în segmentul câmpului semantic „casă, gospodărie, teritoriu din jurul casei” reprezintă un aspect deosebit de interesant în studiul evoluției și dezvoltării limbii române. Prin explorarea acestui domeniu semantic, putem obține o perspectivă mai amplă asupra modului în care alte limbi au influențat structura lexicală și semantică a limbii române în acest context specific. O analiză detaliată a acestui segment semantic ne poate dezvălui sursele de influență lingvistică și modul în care aceasta s-a manifestat. Limba română, în cursul istoriei sale, a fost expusă la interacțiuni intense cu numeroase limbi, fie prin contactul direct cu alte popoare și culturi, fie prin intermediul schimburilor comerciale, migrațiilor sau influențelor culturale și politice. Aceste influențe lingvistice au contribuit la îmbogățirea și la diversificarea vocabularului românesc, prin împrumuturi lexicale și adaptări semantice.

Limbaajul este un instrument esențial al comunicării umane, iar influențele lingvistice între limbi au jucat un rol semnificativ în dezvoltarea și evoluția acestora. Limba română, fiind o limbă indo-europeană și având rădăcini latine, a fost expusă la diverse influențe lingvistice de-a lungul

timpului. Aceste influențe au contribuit la îmbogățirea vocabularului și la diversificarea semnificațiilor din câmpul semantic al termenilor legați de casă, gospodărie și zona din jurul casei.

Studiul influenței limbilor asupra dezvoltării limbii române reprezintă o temă importantă în domeniul lingvisticii. În cadrul acestui studiu, un aspect deosebit de interesant este analiza tipurilor de influență a limbilor specifice asupra segmentului semantic al termenilor legați de casă, gospodărie și zona din jurul casei. Prin explorarea acestui domeniu semantic, putem obține o perspectivă mai clară asupra modului în care alte limbi au influențat structura lexicală și semantică a limbii române în acest context specific. Analiza a dezvăluit mai multe tipuri de influență a limbilor specifice asupra limbii române în segmentul câmpului semantic al termenilor legați de casă, gospodărie și zona din jurul casei. Aceste tipuri de influență pot fi clasificate în următoarele categorii:

Am identificat o serie de termeni care au fost împrumutați direct din alte limbi în limba română. De exemplu, termenul „birou” provine din limba franceză, în timp ce termenul „televizor” are origine engleză. Împrumuturile lexicale reprezintă o formă comună de influență lingvistică și reflectă contactul lingvistic și cultural al limbii române cu alte limbi. Pe lângă împrumuturile lexicale, am observat că există și termeni care au suferit adaptări semantice în limba română. Acest lucru înseamnă că cuvintele existente în limba română și-au schimbat sensul sau și-au extins domeniul semantic sub influența altor limbi. De exemplu, termenul „terasă” în limba română a dobândit sensul de „spațiu deschis în aer liber” sub influența limbii franceze. În afară de influența lexicală, am observat și influențe gramaticale din alte limbi asupra limbii române în acest segment semantic. De exemplu, construcțiile gramaticale utilizate pentru a exprima posesia sau relațiile spațiale pot fi influențate de alte limbi. Aceste influențe gramaticale contribuie la dezvoltarea și la diversificarea structurii limbii române în acest context specific.

De asemenea, este necesară continuarea cercetării în acest domeniu pentru a identifica și analiza mai multe exemple și a înțelege mai bine interacțiunile specifice între limbile respective. Aceasta va contribui la dezvoltarea continuă a cunoașterii despre evoluția limbii române și a influențelor lingvistice care au modelat-o în acest domeniu semantic specific.

III.

**ELEMENTE CULTURALE
ÎN U.T.A GĂGĂUZIA**

SĂRBĂTORI POPULARE ȘI RITURI CALENDARISTICE DIN SATUL CHIRSOVA

Ramona-Maria MIHĂILESCU, lector univ. dr. Facultatea Transfrontalieră,

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

Victor ZLATOVCEAN, masterand *Limba română – Identitate și deschidere culturală*,

Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

INTRODUCERE

Sărbătorile populare ajută la păstrarea și la transmiterea tradițiilor culturale și a identității naționale, ceea ce este deosebit de important în lumea modernă, globalizarea și fluxurile culturale putând amenința diversitatea și unicitatea tradițiilor culturale ale popoarelor. În același timp, sărbătorile populare pot deveni un motiv pentru atragerea turiștilor și pentru dezvoltarea industriei turismului, care poate contribui la dezvoltarea economică a regiunilor și la creșterea numărului de locuri de muncă.

Locuitorii satului Chirsova sunt coloniști transdanubieni care au întemeiat actuala așezare la începutul secolului al XIX-lea. Este vorba de imigranți din Bulgaria, pe teritoriul cărora tracii s-au amestecat mai ales cu proto-bulgari și slavi în timpul mării migrații a popoarelor din secolele al IV-lea – al VII-lea.

Ritualurile și sărbătorile locuitorilor din satul Chirsova sunt strâns legate de natură și corespund strict calendarului economic și agricol, relațiilor cu bătrânii, cu semenii, credințelor și artei populare orale.

I. Sărbători populare și rituri calendaristice din satul Chirsova

Ciclul de ritualuri în rândul locuitorilor din satul Chirsova începe cu o vacanță de iarnă care cere un pui bun de animale. Această sărbătoare, **Ignajden** în Rusia pre-revoluționară, a fost sărbătorită de locuitorii din Chirsova pe 20 decembrie (conform calendarului iulian). În 1918, în Rusia, s-a efectuat trecerea la calendarul gregorian și Ignajden a început să fie sărbătorită pe 2 ianuarie. Astfel, sărbătorile populare au început să fie sărbătorite cu 13 zile mai târziu decât de obicei. În această zi are loc o ceremonie specială. În timpul zilei, stăpânii țin evidența celor care vor intra primii în curte. Dacă omul este bun, cinstit și prosper, atunci ei cred că întregul an va fi prosper. Oaspetele aduce în casă crenguțe din curte, le pune la vatră și

binecuvântează: „Fie ca anul acesta să se nască multe găini, miei și porci!”. Proprietarii îl servesc cu plăcintă, rachiu și vin. Uneori preferă ca fetițele să fie primii oaspeți, astfel încât multe animale să se reproducă pe tot parcursul anului. Ignajden este asociat cu practicile de ghicire. De exemplu, boabele de floricele (floricele de porumb) sunt prăjite, iar dacă sunt mai multe boabe rupte din interior când sunt încălzite, vor fi multe animale domestice pe an.

Următorul complex de sărbători populare, sărbătorit în perioada 24 decembrie (6 ianuarie) - 6 (19) ianuarie, este suprasaturat cu diverse rituri magice, divinații, semne, obiceiuri și interdicții. Scopul sărbătorii: festivaluri populare, colindat, semănat, îmbrăcăminte, atrocități rituale ale tineretului, divinație pentru logodnici, mers în vizită, ritualuri pentru bunăstare și fertilitate. Potrivit credințelor populare, prezența spiritelor în rândul oamenilor vii, invizibile pentru ochiul obișnuit, a făcut posibilă privirea în viitor, ceea ce explică numeroasele forme de divinație de Crăciun.

Coleda este un obicei popular ținut pentru bunăstare, fertilitate, fericire și sănătate în Ajunul Crăciunului. Mai aproape de miezul nopții, un grup de colindători, condus de un „stanenic”, ocolește casele. Colindătorii sunt îmbrăcați în haine de sărbătoare, în colpaci, cu doage în mână. Sunt împărțiți în două grupuri care cântă. Încep din stradă. Intrând în curte, ei îl felicită mai întâi pe proprietar și apoi pe cea mai în vârstă femeie din casă. Apoi felicită fiecare membru al familiei: mirii, băieții, fetițele etc. Textele sunt poetice, melodiile sunt vesele. După cântece, „stanenicul” pronunță urări, care au adesea un conținut plin de umor lăudând proprietarul și casa lui. În dimineața de după Coleda (de Crăciun), oamenii se adună pentru un mare „horo”, interpretându-se cântece speciale de Crăciun.

Perioada de la Coleda până la Iordan, în credința populară, coincide cu debutul unui nou ciclu calendaristic anual și este necurată. În această perioadă se realizează trecerea de la vechiul an astronomic la noul an astronomic. Dar înainte să se întâmple asta, creaturi demonice rele vin pe pământ, aducând diverse boli. Pentru a-i speria și alunga, în noaptea dinaintea **Survei**, un grup de bărbați mascați tineri și adulți cu urme (clopote) au mers prin satul lor cu magie verbală (binecuvântări bazate pe credința puterii cuvântului). Cea mai interesantă parte este masca ornamentată, făcută din pielea unui animal (cel mai adesea o capră) sau din lemn. Restul de membri ai grupului mascat sunt popa, mireasa, femeia, ursulețul etc.

Obiceiul Surva este completat dimineața devreme de copiii mici care îi bat pe spate pe cei dragi cu un băț brut, decorat cu fire de lână colorate și bani. Apoi copiii desenează simbolic o brazdă pe pământ și o „seamnă” cu boabe de grâu în semn de fertilitate ridicată în noul an.

La sfârșit, copiii despart o pita special pregătită cu bani și urări și o împart altora. Simbolismul obiceiului Surva constă în faptul că există o fertilitate bogată în timpul anului și că locuințele sunt ferite de boli și de gânduri rele.

Babinden (21 ianuarie) este o sărbătoare tradițională în onoarea femeilor moașe. Dimineața devreme, fiecare femeie merge la casa moașei care a ajutat-o la naștere. Pe mâini i se toarnă apă rituală, se oferă săpun și un prosop nou. Moașa scutură apa din mâini și zice: „Să se nască atât de mulți copii câte picături sunt!”. Apoi pune pe mireasă o floare de busuioc legată cu ață de lână roșie. Ar trebui să existe și o monedă pe floare. La prânz, moașa invită toate femeile la ea acasă pentru o masă. Fiecare femeie aduce pui fiert, milina, țuică și vin. Toată lumea cântă și conduce bine, aranjează un festival zgomotos și îndepărtează ardeul roșu iute dintr-o frânghie care atârnă peste ușă, care este frecată ulterior de tocul ușii. Apoi, împreună cu soții, o pun pe moașă pe o căruță cu două roți sau pe o sanie și o duc la o fântână sau un râu. O spală acolo - în semn de sănătate și fertilitate.

Pe 14 februarie este sărbătorită ziua **Trifon Zarezan**, care este patronul viticultorilor. În această sărbătoare are loc prima tăiere rituală a viței-de-vie. Stăpânii de vie merg dimineața devreme la grădinile lor de legume/hacienda, traversează de trei ori spre răsărit, stropesc rădăcina cu vin roșu și apă sfințită și tund vița-de-vie. Din ramurile tăiate se face o coroană și se pune pe cap. Adesea, viticultorii își aleg un „rege” pentru ei, care se numește Trifon. Îi împodobesc coafa cu o floare și îl venerază toată ziua. După tăiere, „regele” îi invită pe toți cultivatorii la o masă comună, care este însoțită de cântece, fluier, coruri și tachinări. Mesele rituale obligatorii includ pui fiert, pește copt, milina și un bol cu țuică sau vin. Sărbătoarea se încheie cu o horă generală.

Baba Marta anunță începutul primăverii. Conform tradițiilor, mărțișoarele sunt făcute din fire de lână roșii și albe în această zi, care simbolizează sănătatea și bunăstarea. Femeile le leagă în jurul brațelor drepte ale băieților, ale fetelor și ale animalelor mici de companie. *Mărțișorii* se poartă până la sosirea păsărilor migratoare - berze, rândunele, cuci. Apoi sunt așezați sub o piatră, iar a doua zi copiii se uită la ce se va întâmpla sub *mărțișori*. Dacă sunt furnici, atunci se crede că rumegătoarele mici se vor reproduce acasă în timpul anului. Dacă văd un vierme sau un gândac, atunci - viței și mânji. Astăzi, *mărțișorii* sunt legați de copacii verzi ca semn de sănătate și longevitate.

Blagoveștenia (25 martie/7 aprilie) este o sărbătoare de primăvară, care este asociată cu apariția primelor păsări migratoare, la vederea cărora proprietarii își doresc reciproc sănătate

pe tot parcursul anului. Dacă aud un cuc, își ating portofelele și rup o bucată de pâine pentru a fi bogați și hrăniți. Se crede că șerpii se târăsc din bârlogurile lor în această zi. Prin urmare, femeile iau o serie de măsuri pentru a se proteja de mușcăturile de șarpe. Ard focuri în curte și sar peste ele de trei ori. Ocolesc grădina, bătând cu conserve, alungând astfel șerpii și șopârlele. În această zi nu se scoate nimic din curte. În timpul zilei, nu trebuie să țeșești, să tricotați, să atingeți firele și frânghiile pentru „a nu vedea șerpi vara”.

Lazarovden (8 zile înainte de Paști) este una dintre cele mai iubite sărbători de către localnici, deoarece, prin tradiție, este asociată cu obiceiul fetei. La ea participă doar fete tinere (de la 13 la 18 ani). Împodobite cu flori proaspete în păr, îmbrăcate în haine noi și colorate, grupuri de fete încep să-și croiască drum prin casele de la țară. Cântă melodii deosebite pe străzi și, intrând în curte, încep să cânte cântece pentru proprietarii casei - despre copii mici, o mireasă tânără, adulți, plugari, ciobani etc. Proprietarii le dau ouă, făină, fructe. După încheierea obiceiului, fetele se adună în casa „cumiței”, unde pregătesc o masă bogată, se cinstesc și cântă. Cântecele sunt adesea vesele, cu un ritm dansabil. O zicală populară a fost că o fată care nu era «lazarcă» nu se va căsători.

Gheorghiovden (6 mai) este sărbătorită astăzi ca Ziua Păstorilor, deoarece, potrivit legendei, Sfântul Gheorghe este patronul păstorilor. În cântecele populare, despre el se cântă cu dragoste și respect. De dimineața devreme, în această zi, femeile și copiii adună flori proaspete pe pajiști și își decorează ușile și ferestrele caselor cu ele. Colectează roua din plante și se spală cu ea pentru a fi sănătoși. Proprietarii merg la ciobani cu o prăjitură colorată pentru a-și lua primul lapte. Monedele sunt aruncate în găleata de lapte pentru ca oile să dea mult lapte. În acest moment, fiecare gazdă frământă aluatul și coace pâine specială de Sfântul Gheorghe, care este împodobită cu o figurină a unui cioban cu toiag și turma sa din aluat. În cinstea sfântului, în fiecare casă este sacrificat un miel alb. Pe cornul drept al mielului se aprinde o lumânare. Sângele lui este turnat în râu, astfel încât abundența să curgă ca apa, sau este turnat pe un furnicar, astfel încât oile să se reproducă precum furnicile. Pielea de miel este donată bisericii. La prânz, toți se adună pentru o masă festivă, cu miel prăjit. În timpul prânzului au loc diverse ritualuri interesante. Fetele tinere stau la marginea mesei, astfel încât recoltele să crească sus. Apoi fug, iar copiii le aruncă firimituri de pâine sau bucăți de brânză pentru a face anul fertil. Toată ziua, oamenii cântă cântece și joacă hora. Se organizează diverse competiții și lupte.

În mediul popular, sărbătoarea **Eniovden** (24 iunie/7 iulie) poartă amprenta cultului soarelui, care a fost foarte dezvoltat în trecut. Dimineața devreme, toți ies pe pajiștile înalte să privească răsăritul soarelui. Potrivit legendei, în această zi, soarele se scaldă într-un râu sau mare, se joacă și face un curs înapoi spre iarnă. De aceea, ei spun că Sfântul Ianu se îmbracă pe nouă piei și se duce să se roage lui Dumnezeu să aducă iarna. Toate fetele de vârstă premaritală care turnau seara apă liniștită, în tăcere, împodobite cu flori și ierburi culese înainte de răsăritul soarelui, îmbracă o fetiță (orfană) în haine de mireasă, o acoperă cu un voal roșu, o poartă pe umeri prin sat și cântă cântece speciale de sărbătoare. La fiecare intersecție se opresc să-și cânte cântecul despre sănătate și recoltă, ocolind câmpurile. De asemenea, se joacă hora, dansul este calm. Melodiile sunt stricte, solemne. Fetele își încheie călătoria într-o anumită casă, unde va avea loc ghicitul, iar fiecare își pune semnul ei în cazan - o floare sau un inel. Fata amestecă semnele de mai sus într-un cazan și le scoate. Acțiunea este însoțită de cântece care prevăd cu ce băiat se va căsători fata.

În mod tradițional, **Petcovden** (14/27 octombrie) anunță începutul iernii. Din această zi încep să aibă loc logodne și nunți, precum și sărbători familiale și patrimoniale, cunoscute sub denumirea de „slujbă”, „slavă”, „lumină”, „guvernator”. Toate rudele se adună, cumpără un miel și fac un sacrificiu, coc pâine de ceremonie și, de asemenea, pregătesc o masă bogată. Cea mai în vârstă rudă fumează și binecuvântează mâncarea. Petcovden este, de asemenea, onorată de păstori, deoarece se crede că animalele concep urmași în această zi. Prin urmare, această zi este cunoscută și sub numele de „Nunta oilor”. În perioada cuprinsă între Petcovden și **Dimitrovden**, orice lucru casnic feminin este interzis, astfel încât turmele și păstorii să fie protejați de lupi. Dimitrovden marchează sfârșitul muncii agricole și începutul sezonului de iarnă. Un proverb popular spune: „Sf. Dimitrie conduce iarna, iar Sf. Gheorghe conduce vara”. Sfântul Dimitrie călărește pe un cal roșu, din bărbia căruia cad primii fulgi de nea. În această zi, proprietarii plătesc muncitorii angajați de vară - secerători, plugari și ciobani. Sunt invitați la han și sunt tratați cu țuică și vin. Adesea, în ziua Sfântului Dimitrie, se organizează o sărbătoare generală - se face un sacrificiu și se organizează o masă generoasă. Ca un vestitor al iernii, Sfântul Dimitrie este asociat și cu lumea cealaltă - cu strămoșii săi. Prin urmare, în sâmbăta dinaintea sărbătorii se organizează o zi a părinților (străinul Sfântului Dimitrie).

Conform credințelor populare tradiționale, **Arhanghelul Mihail** este un înger care coboară din cer la o persoană pe moarte și își ia sufletul cu un cuțit sau cu o sabie. Prin urmare, oamenii îl numesc pe acest Arhanghel „Secerătorul sufletelor”. După ce a luat sufletul dintr-un

corp coruptibil, Mihail duce la Sfântul Petru în grădina Edenului sau la ceaunul fierbinte al iadului, în funcție de faptul că persoana era dreaptă sau păcătoasă. Prin urmare, în tradiția iconografică creștină, Arhanghelul Mihail este înfățișat atât cu un cuțit însângerat în mâini, cât și ținând o balanță pe care măsoară păcatele omului. El este considerat a fi cel mai frumos dintre toți sfinții și nu „lasă să treacă pe săraci sau bogați” atunci când le vine sfârșitul. Oamenii spun că Arhanghelul Mihail este „orb și surd față de toți oamenii”. În această zi, un sacrificiu este pregătit în onoarea sfântului patron al morților. De obicei, se sacrifică un animal masculin - un berbec sau un miel, al cărui cap, dar și copite sunt fierte întregi, apoi fumigate cu tămâie. Femeile coc și împart o pâine ceremonială specială. O masă solemnă (familie sau comunitate) este sfințită de un preot. Pielea unui animal ritual este întotdeauna prezentată bisericii. Venerarea Sfântului Arhanghel Mihail ca păzitor al sufletelor predetermină, de asemenea, respectarea uneia dintre cele mai mari și solemne zile parentale din an, care cade întotdeauna în sâmbăta dinaintea sărbătorii. În ziua părintească a Arhanghelilor (străinul Arhanghelului), oamenii vizitează mormintele rudelor decedate și împart pâine și secară fiartă pentru iertarea păcatelor.

Potrivit credințelor populare, de **Sf. Andrei** ziua începe să crească cu câte un bob în fiecare zi, motiv pentru care în ajunul sărbătorii se fierb diferite boabe - porumb, grâu, fasole, linte, bulgur, mazăre sau alte culturi din câmp. Acest lucru se face pentru a îngroșa recoltele, deoarece boabele fierte se îngroașă. Toți cei din gospodărie ar trebui să mănânce tocană pentru a fi sănătoși pe tot parcursul anului și pentru a avea noroc ca un bob fiert. Tocănița se dă și animalelor pentru ca puii lor să crească sănătoși. Cerealele sunt un simbol al fertilității, motiv pentru care sunt prezente pe masă. Pe lângă ele, stăpâna casei prepară pita. În această zi, sunt deosebit de onorate miresele tinere, care o sărbătoresc, așteptând și fertilitate și sănătate - să crească precum ziua și semințele, să fie umplute cu noi urmași, să nască copii sănătoși și frumoși.

Sfântul Nicolae este venerat drept stăpânul întinderilor de apă, al mărilor și râurilor, patronul marinarilor și al pescarilor. Prin urmare, în fiecare casă, în această zi, se face un sacrificiu din pește. Acesta este de obicei crap. Femeile umplu peștele cu orez, bulgur, ceapă și nuci. Felul de mâncare este binecuvântat de un preot și o parte din ea este distribuită vecinilor pentru sănătate și bunăstare. Capul crapului, care este în formă de cruce, este salvat și cusut la bonetele copiilor pentru a-i avertiza împotriva deochiului. Ziua Sfântului Nicolae este una

dintre sărbătorile naționale, care este venerată în primul rând în cazurile de nenorocire și abia atunci - pentru sănătatea și bunăstarea vetrei.

Cercul calendaristic anual este un sistem ciclic special al vieții umane, bazat pe semnificațiile vieții spirituale și natural-materiale, este un sistem național de organizare a anului astronomic ca ciclu de viață finalizat. Ciclul anual are practic ritmurile naturale ale schimbării anotimpurilor. Aceasta implică o schimbare a formelor comportamentului uman, a relației sale cu lumea exterioară. Crearea cercului calendaristic a ținut cont de tradițiile bogate ale poporului și în unitate cu ciclul economic.

II. Rolul obiceiurilor populare în educația spirituală și morală a generației adolescente

Formarea spirituală și morală, formarea și dezvoltarea individului au loc prin dezvoltarea experienței culturale și istorice. Așadar, cea mai corectă și constructivă modalitate de a depăși criza spirituală și morală a societății moderne este să acceptăm ca suport acel strat spiritual care a fost întotdeauna un suport și care ar deveni o măsură definitorie în conștiința societății moderne. Baza internă a societății noastre ar trebui să fie normele spirituale, tradițiile și valorile.

Pentru a dezvălui conținutul educației spirituale și morale în societatea modernă, este necesară o interpretare unificată a conceptelor de „spiritualitate”, „moralitate”, „cultură”.

Conceptul de „cultură” (tradus din limba latină - cultivare, educație, dezvoltare) se referă la mediul uman, prezentat sub formă de produse ale activității umane. În mod tradițional, cultura este împărțită în material și spiritual. Dacă cultura materială cuprinde sfere domestice și industriale, atunci cea spirituală este reprezentată de o filozofie care afirmă un anumit sistem de valori spirituale, norme sociale și relații umane.

Spiritualitatea este aspirația unei persoane către valori superioare, către un ideal. Spiritualitatea se manifestă în dorința unei persoane de a-și construi relația cu lumea exterioară pe baza bunătații, adevărului, frumuseții, de a-și construi viața pe baza armoniei cu lumea exterioară. Una dintre cele mai puternice surse de spiritualitate este conștiința, iar manifestarea spiritualității este iubirea.

Morala este o componentă a spiritualității, al cărei conținut sunt valorile etice care formează baza conștiinței. Morala este capacitatea unei persoane de a acționa, a gândi și a simți

în conformitate cu principiul său spiritual. Spiritualitatea și moralitatea sunt concepte care există într-o unitate inseparabilă. În absența lor, începe dezintegrarea personalității și a culturii.

Obiceiurile populare joacă un rol important în educația spirituală și morală a generației adolescenților. Ele transmit valorile, normele și tradițiile comunității, ajutându-i pe tineri să-și dezvolte personalitatea, principiile morale și abilitățile sociale.

Iată câteva dintre modurile în care obiceiurile populare influențează educația spirituală și morală a adolescenților:

1. Socializare și integrare: Obiceiurile populare contribuie la socializarea adolescenților, incluzându-i în viața comunității și participând la ritualuri colective. Acest lucru îi ajută să-și recunoască apartenența la un anumit grup și să dezvolte un sentiment de apartenență și responsabilitate față de acesta.

2. Stabilirea valorilor: Obiceiurile populare sunt adesea asociate cu anumite valori, cum ar fi respectul pentru bătrâni, solidaritatea, munca grea, toleranța și dreptatea. Adolescenții implicați în aceste obiceiuri interiorizează aceste valori și își dau seama de importanța lor pentru viața și societatea lor.

3. Autoidentificare: Prin participarea la obiceiurile populare, adolescenții își găsesc locul în istoria și cultura națiunii sau a grupului etnic. Acest lucru îi ajută să-și înțeleagă mai bine identitatea de sine, rădăcinile culturale și tradițiile, modelându-și propria identitate și imaginea de sine.

4. Dezvoltarea standardelor etice: Obiceiurile populare conțin adesea norme etice și reguli de conduită care îi ajută pe adolescenți să dezvolte conștiința morală și dreptatea. Aceasta poate include respect pentru bătrâni, preocupare pentru cei slabi și vulnerabili, onestitate și responsabilitate.

5. Transferul de înțelepciune și experiență: Lecțiile valoroase, înțelepciunea și experiența generațiilor anterioare sunt transmise prin obiceiurile populare. Îi ajută pe adolescenți să învețe despre istoria lor culturală, să învețe din trecut și să-l aplice în viața lor.

Cu toate acestea, trebuie menționat că eficiența obiceiurilor populare în educația spirituală și morală depinde de contextul și conținutul obiceiurilor în sine. Unele practici pot fi depășite sau inacceptabile în ceea ce privește valorile moderne și drepturile omului. Prin urmare, este important să găsim un echilibru între păstrarea tradițiilor și adaptarea la o lume în schimbare, ținând cont de nevoile și valorile tinerei generații.

CONCLUZII

Sărbătorile populare sunt importante pentru:

- conservarea și transmiterea patrimoniului cultural;
- educația spirituală și morală a tinerei generații;
- dezvoltarea turismului și a economiei regiunii.

Sărbătorile populare joacă un rol important în conservarea și transmiterea moștenirii culturale. Ele reprezintă evenimente legate de istoria, tradițiile și valorile unui anumit popor sau ale unei anumite comunități. Iată câteva motive pentru care festivalurile populare sunt importante pentru conservarea și transmiterea moștenirii culturale:

1. Transmiterea tradițiilor: Sărbătorile populare sunt o oportunitate de a transmite și de a păstra tradițiile care există într-o comunitate de mult timp. Pot fi muzică, dansuri, meșteșuguri, rețete culinare, limbaj, ritualuri și alte elemente ale culturii care se transmit din generație în generație prin participarea la sărbători.

2. Întărirea identității: Sărbătorile populare contribuie la formarea și la menținerea identității colective a unui popor sau a unei comunități. Ele îi ajută pe oameni să simtă că aparțin unei anumite culturi și să-și confirme identitatea de sine. Participarea la sărbători întărește legăturile dintre oameni și creează un sentiment de apartenență și comunitate.

3. Conștientizarea istoriei și a valorilor: Prin sărbătorile populare, oamenii învață despre evenimente istorice și momente semnificative din viața poporului sau a culturii lor.

4. Activitate socială și culturală: Sărbătorile populare ajută la întărirea legăturilor sociale în comunitate. Oamenii se reunesc, împărtășesc experiențe, sărbătoresc și interacționează unii cu alții. Acest lucru contribuie la conservarea și la transmiterea moștenirii culturale, deoarece oamenii participă activ la activități tradiționale și împărtășesc cunoștințe și abilități.

5. Conștientizarea culturii: Sărbătorile populare atrag adesea atenția publicului larg și oferă o oportunitate de a prezenta oamenilor cultura, tradițiile și istoria unui anumit popor sau unei anumite comunități. Aceasta promovează respectul, înțelegerea și conservarea moștenirii culturale, precum și schimbul cultural și apropierea dintre diferitele grupuri culturale.

Sărbătorile populare sunt de mare importanță pentru educația spirituală și morală a tinerei generații. Iată câteva moduri în care sărbătorile populare influențează educația spirituală și morală a adolescenților:

1. Consolidarea valorilor: Sărbătorile populare sunt de obicei asociate cu anumite valori precum solidaritatea, dreptatea, respectul pentru bătrâni, tradițiile și legăturile de familie. Sărbătorirea acestor evenimente îi ajută pe adolescenți să recunoască și să interiorizeze aceste valori și să le aplice în viața lor.

2. Transferul patrimoniului cultural: Sărbătorile populare reprezintă o oportunitate de a transmite cunoștințele, tradițiile și obiceiurile către generația mai tânără. Sărbătorile pot include ritualuri, cântece, dansuri, povești despre trecut și istoria oamenilor. Acest lucru contribuie la formarea identității culturale și îi ajută pe adolescenți să-și înțeleagă rădăcinile și locul în lume.

3. Dezvoltarea empatiei și toleranței: Participarea la sărbători populare implică interacțiunea cu alte persoane, atât din partea propriei comunități, cât și din alte grupuri culturale. Acest lucru contribuie la dezvoltarea empatiei, înțelegerii și toleranței față de diferențe. Sărbătorile creează o atmosferă de cooperare și respect reciproc, care contribuie la formarea unor relații interpersonale pozitive.

4. Dezvoltarea conștientizării de sine și a autoexprimării: Participarea la sărbători populare oferă adolescenților posibilitatea de a-și exprima individualitatea și creativitatea. Ei pot participa la dans, la cânt, la decorare, la crearea costumelor etc. Acest lucru ajută la dezvoltarea conștientizării de sine, a expresiei de sine și a încrederii în sine.

5. Construirea legăturilor de familie și comunitate: Sărbătorile populare sunt adesea evenimente de familie și comunitate în care oamenii se reunesc pentru a sărbători. Aceasta contribuie la formarea legăturilor familiale și comunitare, întărește valorile familiei și legăturile sociale. Adolescenții pot observa și participa la ritualuri și tradiții familiale, ceea ce contribuie la includerea lor în comunitate și la formarea unei identități.

Într-adevăr, sărbătorile populare sunt importante pentru dezvoltarea turismului și a economiei regiunii. Iată câteva modalități în care festivalurile populare contribuie la acest lucru:

1. Atragerea turiștilor: Sărbătorile populare sunt evenimente atractive pentru turiști, în special pentru cei care sunt interesați de cultură, tradiții și istorie. Acestea pot atrage atât turiști locali, cât și străini care doresc să experimenteze cultura și atmosfera unică a regiunii.

2. Dezvoltarea infrastructurii turistice: Sărbătorile de succes necesită adesea o infrastructură turistică dezvoltată, cum ar fi hoteluri, restaurante, servicii de transport și atracții turistice. Dezvoltarea acestei infrastructuri contribuie la dezvoltarea turismului și a economiei regiunii în ansamblu și la crearea de locuri de muncă.

3. Creșterea consumului și comerțului: Sărbătorile populare creează cerere pentru diverse bunuri și servicii. Turiștii și localnicii pot achiziționa suveniruri, meșteșuguri, îmbrăcăminte tradițională, alimente și alte articole legate de sărbătoare. Aceasta contribuie la dezvoltarea comerțului local și a activității pieței.

4. Crearea de locuri de muncă: Organizarea și desfășurarea sărbătorilor populare necesită participarea rezidenților locali ca organizatori, interpreți, vânzători și în alte roluri. Acest lucru creează locuri de muncă și contribuie la dezvoltarea locurilor de muncă în regiune.

5. Creșterea gradului de conștientizare și atractivitate a regiunii: Sărbătorile populare ajută la promovarea regiunii ca destinație turistică. Ele îl fac mai recunoscut și mai atractiv pentru vizitatori, ceea ce contribuie la aflusul de turiști și la creșterea veniturilor din turism.

6. Conservarea patrimoniului cultural: Sărbătorile populare joacă un rol important în conservarea patrimoniului cultural și în transmiterea acestuia din generație în generație. Ele ajută la păstrarea și promovarea tradițiilor, ritualurilor, muzicii, dansurilor și meșteșugurilor unice care ajută la păstrarea identității culturale a regiunii.

7. Întărirea comunității: Organizarea de sărbători populare contribuie la întărirea comunității și la formarea unei imagini pozitive a regiunii. Locuitorii locali pot participa activ la organizarea sărbătorilor, ceea ce contribuie la formarea interacțiunii și cooperării în cadrul comunității.

Toți acești factori combinați pot contribui la dezvoltarea turismului și a economiei regiunii, creând noi oportunități pentru dezvoltarea infrastructurii, extinderea afacerilor și îmbunătățirea vieții locuitorilor locali.

BIBLIOGRAFIE:

Web:

<https://www.facebook.com/groups/kirsovo/permalink/2848360658729603/>

DANSURILE POPULARE ȘI COSTUMUL NAȚIONAL DIN SATUL SVETLÎI – RAIONUL COMRAT

Ramona-Maria MIHĂILESCU, lector univ. dr. Facultatea Transfrontalieră,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România
Nelli BOIADJI, masterand *Limba română – Identitate și deschidere culturală*,
Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

INTRODUCERE

Tradițiile joacă un rol important în viața omului, întrucât reflectă valorile, credințele și practicile unei comunități sau culturi specifice. Ele sunt transmise de la o generație la alta și contribuie la coeziunea socială și la formarea identității individuale și colective. Tradițiile pot fi exprimate prin diferite aspecte ale vieții umane, inclusiv în sărbători, ceremonii, obiceiuri cotidiene și practici culturale.

Dansurile populare și costumele naționale sunt două aspecte importante ale tradițiilor culturale și etnice ale diferitelor comunități și națiuni. Acestea reprezintă o formă de exprimare artistică și de transmitere a identității culturale de-a lungul generațiilor.

Fiecare regiune sau țară are propriile dansuri populare distincte, care pot varia în funcție de ritm, mișcări și costume specifice.

Costumul național din satul Svetlii reflectă cultura, tradițiile și modul de viață al poporului. Costumul național este întotdeauna bogat, frumos și decorat. Cu toate acestea, îmbrăcămintea tradițională, precum dansurile populare, este folosită din ce în ce mai puțin astăzi. Acesta este motivul relevanței titlului lucrării de disertație, deoarece viața modernă este imposibilă fără a studia istoria și tradițiile strămoșilor noștri, pentru a fi transmise din generație în generație. Dansurile populare moldovenești, cunoscute prin frumusețe, rafinament artistic și prin marea lor varietate, constituie acest tezaur, alături de cântece, fabule, legende, poeziile populare și costumul național - un atribut important, care este irepetabil prin decorarea motivelor ornamentale și spiritul creativ. Parcă uitate de cei mai mulți tineri, dansurile populare ard în inimile bunicilor și ale străbunicilor. Ele nu au voie să dispară, ele trebuie să renască, să existe în inima fiecăruia dintre noi.

Istoria dansului

Există multe stereotipuri în jurul ideii dansului. De exemplu, acela că doar tinerii cu formă fizică excelentă se pot angaja în ele. Sau că sunt mai potrivite pentru femei și nu pentru bărbați. De fapt, există atât de multe stiluri de dans, încât fiecare poate alege un dans după bunul plac și după temperamentul său. Sau mergeți în altă direcție - alegeți un stil care vă va ajuta să vă dezvoltați calități complet noi. La urma urmei, dansul afectează sfera emoțională a unei persoane în moduri diferite și ajută la formarea diferitelor trăsături de caracter. Alegerea unui anumit dans formează starea de spirit, percepția lumii și energia. Istoria dansului popular este bogată și variată, cu origini ce se întind de-a lungul secolelor și culturilor diferite din întreaga lume. Dansurile populare au evoluat în mod natural în toate comunitățile și au reflectat tradițiile, valorile și evenimentele sociale ale acestora. Iată o trecere în revistă a principalelor perioade și influențe în istoria dansului popular:

Antichitatea: Dansurile populare au fost prezente în culturile antice din Egipt, Grecia și Roma. Aceste dansuri erau adesea legate de ritualuri religioase, festivități și evenimente sociale. De exemplu, dansurile rituale ale sacerdoților egipteni și dansurile însoțite de muzică și poezie ale grecilor antici sunt exemple de dansuri populare din această perioadă.

Evul Mediu: În Evul Mediu, dansurile populare erau parte integrantă a vieții de zi cu zi în sate și orașe. Dansurile erau adesea asociate cu sărbători religioase și ceremonii de nuntă, iar anumite dansuri populare erau transmise de la o generație la alta. De exemplu, dansurile de masă, dansurile de cerc și dansurile de sărbătoare erau obișnuite în această perioadă.

Renașterea și epoca barocă: În perioada Renașterii și a epocii baroce, dansurile populare au fost influențate de mișcarea artistică și culturală a vremii. Dansurile de curte ale nobililor și aristocraților au devenit populare, precum dansul pavanei și al galliardului. Dansurile de tip branle, care implicau formarea unor cercuri sau linii de dans, au devenit și ele populare în rândul claselor sociale mai joase.

Secolele al XIX-lea și al XX-lea: În secolele al XIX-lea și al XX-lea, dansurile populare au continuat să evolueze și să se dezvolte în diferite regiuni ale lumii. De exemplu, în America de Nord, dansurile de tipul square dance și contra dance au devenit populare printre coloniștii europeni. În Europa, dansurile populare precum polca, mazurca și valsul au captivat imaginația publicului larg.

Diversitate culturală: Dansurile populare au variat în funcție de cultura și regiunea în care s-au dezvoltat. Fiecare cultură a adus propriile sale influențe și tradiții în dansurile

populare. De exemplu, dansurile flamenco din Spania, dansurile de samba din Brazilia, dansurile folclorice din Europa de Est și dansurile tradiționale africane sunt doar câteva exemple de dansuri populare specifice unor regiuni sau culturi.

În prezent, dansurile populare continuă să existe și să evolueze, păstrându-și autenticitatea și exprimând identitatea culturală și socială.

Dansul moldovenesc reprezintă una dintre cele mai vechi arte populare, fiind totodată un „poem al neamului”, căci, atunci când dansează moldovenii „inimile vorbesc”. Fiecare mișcare vorbește despre talentul și despre caracteristicile spirituale ale poporului în diferite perioade istorice.

Dansurile tradiționale moldovenești au rădăcini adânci în tradițiile agrare și în ritmurile muzicii populare. Multe dintre dansurile moldovenești sunt legate de evenimente și sărbători specifice, precum nunți, festivaluri agricole sau sărbători religioase.

Înainte de secolul al XIX-lea, dansurile moldovenești erau în mare parte dansuri de grup în care participau toți membrii comunității. Dansurile erau adesea acompaniate de muzică tradițională moldovenească, care includea instrumente precum: fluierul, naiul, cavatul și toba. Mișcările dansatorilor erau caracterizate de sărituri, rotații, treceri rapide și sincronizate ale picioarelor și mișcări grațioase ale brațelor.

O perioadă importantă în dezvoltarea dansului moldovenesc a fost cea a colectivizării în perioada sovietică. În această perioadă, dansurile populare au fost standardizate și adunate în ansambluri și formații profesionale. Dansurile moldovenești au fost adaptate pentru a se potrivi scenelor de teatru și sărbătorilor oficiale.

În prezent, dansurile moldovenești continuă să fie păstrate și interpretate în cadrul ansamblurilor folclorice și în evenimente speciale. Dansurile tradiționale moldovenești, cum ar fi „Hora”, „Sârba”, „Călușul” și „Învârtita”, sunt încă populare și sunt prezentate în spectacole și festivaluri culturale.

Istoria dansului bulgăresc este bogată și diversă, reflectând tradițiile și cultura poporului bulgar de-a lungul secolelor. Dansurile bulgărești au evoluat într-un amestec de influențe locale, regionale și externe, creând un stil distinct și autentic.

Dansurile tradiționale bulgărești sunt strâns legate de viața rurală, agricultură și sărbătorile populare. Ele sunt adesea practicate în cadrul comunităților și sunt transmise de la o generație la alta.

Există o varietate de stiluri de dansuri tradiționale bulgărești, fiecare având propriile sale caracteristici și regiuni asociate.

Dansul popular bulgar „horo” arată întreaga istorie veche și diversă a poporului bulgar. Acest dans vorbește despre cum a avut loc creația; a fost conceput pentru a conecta omul cu Cosmosul.

„Horo” bulgăresc este un dans simplu al oamenilor obișnuiți, așa că toți îl dansează. Ajută oamenii să se relaxeze și să se înveselească. Potrivit tradiției, „horo” este organizat pentru cele mai mari sărbători. Mișcările dansatorilor sunt fascinante. Cercul, la rândul său, este un simbol al infinitului și al perfecțiunii.

Folclorul găgăuz este bogat pentru că baza culturii este turcească, iar influența este balcanică și moldovenească. În dansurile găgăuze este bine subliniat caracterul poporului nomad. Există o mulțime de mișcări ascuțite în dansurile găgăuze, așa că băieții își apără dreptul de a exista, iar fetele merg lin ca niște căprioare.

Dansul pune în evidență caracterul poporului nomad. Personajul găgăuz este un razboinic, acesta este cel care a fost atacat și care a atacat, aparându-și dreptul de a exista.

În satul Svetlii locuiesc și ucrainenii, care au o moștenire culturală la fel de bogată. Dansul popular ucrainean și istoria sa de-a lungul istoriei poporului ucrainean s-au dezvoltat și s-au îmbogățit cu noi nuanțe și dispoziții: umor blând, măreția victoriilor și eroismul luptei, bucuria muncii creatoare și veselie fierbinte.

Costumul național moldovenesc, cunoscut și sub numele de „port popular moldovenesc”, este o îmbrăcăminte tradițională specifică Republicii Moldova. Acesta reflectă tradițiile și cultura moldovenească și este purtat cu ocazii speciale, precum sărbători populare, nunți și evenimente tradiționale.

Costumul național moldovenesc este bogat în tradiție și simbolism, reflectând identitatea culturală a poporului din Republica Moldova.

Costumul național moldovenesc este adesea purtat în ocazii speciale, cum ar fi sărbători tradiționale, nunți sau festivaluri culturale. Prin intermediul acestui costum tradițional, se păstrează și se promovează identitatea culturală a poporului moldovean, evidențiind bogăția și diversitatea moștenirii culturale.

Vom menționa că portul popular este în continuă schimbare, impresionând printr-o mare diversitate de expresii artistice autentice și originale. Dacă mai înainte, românii, în majoritatea lor, purtau costume tradiționale, inclusiv cele de muncă, în prezent, acestea s-au transformat în costume de sărbătoare. În mare parte le poți admira doar la expoziții, muzee, la festivaluri, concerte sau concursuri.

Ornamentul tradițional avea inițial caracter geometric. Mai târziu a apărut și decorul floral. În ultimul timp sunt confecționate costume naționale care sunt atât de stilizate, încât nu-ți mai poți da seama căreia regiuni geografice îi aparțin. Adică dispar elementele caracteristice, specifice unei zone.

Totuși, de-a lungul timpului, de la o generație la alta, s-au transmis: croiala specifică, ornamentația, cromatică și chiar materia primă folosită la confecționarea costumului tradițional, precum și tehnicile corespunzătoare.

Culorile de bază folosite în decorul costumului sunt negrul, roșul și firul de aur. Mai târziu apar și alte culori – albastru, verde și galben.

Pieșele din care se compun costumele femeiești: cămașă (ie, stani sau ciupag), brâu, fotă, catrință, vâlnic, opreg, bete, ștergar, legătoare, tulpan, bonetă, fes, conci, pieptar, cojoc, suman (pentru anotimpuri reci), opinci, cizme, pantofi, ghete.

Cămașă (ia) este o bluză tradițională lungă, cu mâneci largi și încrețite, confecționată din pânză de bumbac sau in, adesea brodată cu motive ornamentale specifice. Culoarea cămășii poate varia, dar alb sau crem sunt cele mai frecvente.

Poalele sunt fuste lungi și largi, cu pliuri ample, care se fixează în jurul taliei cu ajutorul unui cordon sau al unei curele. Ele pot fi confecționate din pânză de bumbac în culori vibrante, precum roșu, verde sau albastru.

Cămeșă din lână (catrință): Aceasta este o haină lungă și călduroasă, confecționată din lână și purtată deasupra cămășii și a poalelor. Catrința este adesea în culori închise, cum ar fi negru sau maro, și poate fi decorată cu franjuri sau cu motive geometrice.

Fota este o eșarfă largă și colorată, care se înfășoară în jurul capului și se leagă în spate. Aceasta servește ca o acoperire a capului și este adesea brodată sau decorată cu modele tradiționale.

Centura este o bandă lată și ornamentală, confecționată din lână sau pânză, care se fixează în jurul taliei și completează costumele naționale moldovenesc.

Pieșele din care se compun costumele bărbătești: căciulă/pălărie, cămașă, pieptar, cioareci (ițari, izmene, bernevici), brâu (curea, chimir), opinci, cizme, bocanci, cojoc, suman.

Cămașă bărbătească este o bluză tradițională, lungă și largă, cu mâneci lungi și încrețite. Este de obicei realizată din țesături de bumbac sau in, iar gulerul și mânecile pot fi decorate cu broderii sau cu motive tradiționale. Cămașă este purtată ca un element de bază al costumului și poate varia în funcție de regiune și comunitate.

Iețarul este un fel de vestă tradițională, confecționată din lână sau alte materiale textile groase. Aceasta este purtată peste cămașă și are un rol funcțional de a oferi căldură și protecție în sezonul rece. Iețarul poate fi ornamentat cu broderii sau motive specifice.

Cioarecii sunt pantaloni largi și lungi, confecționați din lână sau din alte materiale groase. Aceștia sunt purtați în general sub cămașă și se potrivesc strâns la talie, dar devin mai largi spre partea de jos a piciorului. Cioarecii sunt adesea în culori neutre sau închise și pot fi împodobiiți cu motive tradiționale în zona tivurilor sau a centurii.

Portjoni sunt o pereche de ciorapi lungi și groși, care ajung până la genunchi. Aceștia sunt purtați peste cioareci și pot fi confecționați din lână sau alte materiale similare. Portjoni pot fi simpli sau decorați cu motive tradiționale în partea de sus.

Căciula tradițională bărbătească din Moldova este numită „căciulă” sau „căciuliță” și este confecționată din lână sau din alte materiale calde. Aceasta este purtată pe cap și poate fi decorată cu motive și culori specifice zonei sau comunității.

În ceea ce privește încălțăminte, costumul național moldovenesc poate fi completat cu diferite tipuri de încălțăminte.

Opincile sunt un tip tradițional de încălțăminte din piele, cu o talpă groasă și cu barete care se leagă în jurul piciorului. Acestea sunt adesea purtate în zonele rurale și sunt asociate cu tradițiile și costumele populare din Moldova.

Bocanci sau cizme: În unele regiuni, bărbații pot alege să poarte bocanci sau cizme tradiționale, în special în timpul sezonului rece sau în zonele montane. Acestea pot fi confecționate din piele și au o talpă groasă pentru a oferi confort și protecție în timpul purtării.

Ghete sau pantofi tradiționali: În funcție de ocazie și preferințe individuale, bărbații pot alege să poarte ghete sau pantofi tradiționali. Acestea pot fi confecționate din piele și pot avea detalii decorative specifice zonei sau comunității respective.

Costumul scenic a apărut în urma valorificării creatoare a diverselor tipuri de port popular.

Portul național este cartea de vizită a poporului. El întregeste creația coregrafică, caracterul dansului, precizează zona folclorică de unde a fost cules, vorbește despre cultura, istoria, condițiile geografice în care trăiește poporul respectiv, despre îndeletnicirile și felul lui de a fi.

Portul național, la fel ca și străvechea noastră horă, face parte din marele arsenal cultural al neamului.

Costumul național scenic, folosit de dansatori, depinde de conținutul dansului. El întregeste creația coregrafică, caracterul dansului, reprezintă cartea de vizită a dansatorilor, precizează zona folclorică a dansului. Portul popular este parte integrantă a culturii, istoriei și dezvăluie condițiile în care a trăit și s-a dezvoltat populația respectivă. Varietatea de forme ale costumului național este determinată, în primul rând, de condițiile istorice, economice și geografice care au dat de fapt naștere acestui port, croielii și ornamentului respectiv.

Astăzi, portul tradițional moldovenesc este purtat rar, preponderent la sărbătorile cu caracter cultural sau artistic. Aceste costume sunt rar create de meșteri populari. Folosindu-se numai pe scenă sau ca indicator al apartenenței etnice, acesta a dispărut complet din regiunile rurale. În lumea modernă, cultura de masă a înlocuit costumul național cu îmbrăcăminte universală, în timp ce identitatea etnică în îmbrăcăminte a devenit secundară și și-a găsit locul doar la sărbători și în muzeele etnografice.

Aceeași soartă a avut și costumul găgăuz. În lumea globalizării, a fost forțat să iasă din viața de zi cu zi de lucruri cunoscute nouă, în ciuda faptului că acesta nu este deloc familiar spațiului moldovenesc, care este dominat de produse țesute în alb cu broderie.

Costumul găgăuz este original, nu folosește broderie, dar se folosesc diferite culori de material. Luminoase și colorate, se evidențiază de restul.

Costumul femeiesc este format dintr-o cămașă lungă inferioară. Deasupra erau purtate o rochie fără mâneci sub formă de rochie de soare și un șorț. Acesta este un costum de vară. Toamna purtau o rochie din material mai gros și cu mâneci lungi. În plus, tricoul a rămas cu o mânecă lungă, iar deasupra a fost pusă o rochie cu mânecă lungă. A existat și un set format dintr-o fustă și un pulover cu peplum (un peplum este partea inferioară). O siluetă cu talie înaltă este, de asemenea, principala caracteristică a costumului. În același timp, nu ar fi trebuit să existe un decolteu: închiderea este chiar până la gât, totul ar trebui să fie complet închis. Mânecele nu sunt mai scurte decât cotul. Lungimea rochiei nu este peste genunchi.

Accesoriile sunt, de asemenea, o caracteristică a costumului. Pe fundalul întunecat contrastant al rochiei, bijuteriile s-au remarcat ca un punct luminos: mărgelile obligatorii, monisto, brățări, cercei. Mărgelile erau făcute din sticlă suflată în sate. Erau purtate de fete și femei din familii nu foarte bogate. De asemenea, brățările au fost țesute din mărgelile - s-a dovedit a fi o adevărată operă de artă.

Monisto era mândria unei femei. A fost făcut din ducați de aur. Erau mari și mici. După numărul acestor monede, a fost posibil să se determine solvabilitatea fetei. Au fost purtate chiar și pentru munca de câmp. Când broderia este o caracteristică, puteți spune multe din ea. Dar

nu există broderii în costumul găgăuz, așa că nu există atât de multe caracteristici. Prin absența broderiei putem determina că acesta este un costum găgăuz.

Un plus obligatoriu era o eșarfă mare neagră, făcută din lenjerie subțire de fabrică și purtată îndoită în jumătate în diagonală. Sub ea era legată o eșarfă mai mică, cel mai adesea albă.

Găgăuzii aveau costume diferite: zilnice și festive. Și în același mod, costumele erau împărțite mai degrabă nu pe anotimp, ci pe sărbători religioase. De exemplu, era obișnuit ca Paștele să actualizeze toate hainele - fata trebuia să apară într-o rochie nouă, iar acest lucru corespunde și sezonului. Costumul vorbea mult despre cultură și era strâns împletit cu alte părți ale vieții găgăuze: dansuri și nunți. De exemplu, o fustă era cusută special cu un fund foarte greu, astfel încât atunci când o fată dansa, fusta forma un fel de cupolă în jurul ei. În dans, fata nu se arată atât de mult decât rochia în sine.

Rochia de mireasă era și ea diferită de rochiile popoarelor vecine - aproape niciodată nu era albă. Dimpotrivă, avea o culoare nu foarte strălucitoare - smarald sau culoarea pământului. Acest lucru se datorează faptului că la nuntă s-a acordat cea mai mare atenție matorilor, decât mirilor.

Hainele găgăuzului constau în principal dintr-o cămașă, pantaloni largi de pânză, o curea largă roșie, o pălărie vara și o pălărie de astrahan iarna. În frig, nu se limitau la o pălărie, se îmbrăcau cu o vestă de blană sau o jachetă scurtă din piele de oaie. Hainele de iarnă au fost afectate de ocupația principală a găgăuzilor - creșterea oilor. Laptele, brânza feta, carnea, lâna pentru fire și blana pentru hainele de iarnă erau furnizate de oi - asistente domestice. Pantofii erau din piele de oaie sau de vițel.

Costumul național bulgar merită o atenție deosebită. Colorat și luminos, atrage imediat atenția, uimește și încântă ochiul cu saturația și originalitatea sa.

Costumul tradițional al bulgarilor din Moldova și-a păstrat trăsăturile, caracteristica hainelor care existau cândva în acele zone din Bulgaria, în care au trăit strămoșii coloniștilor basarabeni, bulgarii.

Originea portului tradițional bulgar este preponderent slavă, dar există și urme ale altor naționalități cu care au avut contact bulgarii din sat, de exemplu: turci, greci, albanezi, vlahi.

Costumul tradițional este zilnic și festiv. Este extrem de practic pentru muncă, rituri sau sărbători. Poate fi masculin sau feminin și se distinge prin specificul și originalitatea sa.

În satul Svetlîi, în costumele naționale, se simt urme nu numai ale naționalităților menționate mai sus, ci și ale rușilor, găgăuzilor și moldovenilor. Aceasta este o consecință a multinaționalității Republicii Moldova, a evenimentelor istorice care au impact până în zilele noastre.

Anterior, costumul național bulgar a fost realizat exclusiv din țesătură auto-cusută. Astfel, meșterițele și-au mărturisit respectul față de realizarea costumului național. Este foarte interesant că femeile cuseau doar în anumite zile ale lunii. Au luat acest proces în serios.

Îmbrăcămintea populară bulgară este bogată, frumoasă și originală. Este decorată cu diverse decorațiuni. Broderia simbolică arată spectaculos. Adesea, monedele, mărgelile și picturile colorate acționează ca decor. Decorul permite crearea unui arc solemn.

O parte importantă a costumului național al femeilor este cofața. Un atribut luminos, spectaculos și original al unei imagini frumoase vă permite să aduceți noi culori, să adăugați neobișnuit și originalitate arcului.

Decorul pentru cap poate fi de diferite tipuri, dar cel mai adesea, în satul Svetlîi, bunicile poartă batice, pentru că sunt practice și confortabile în viața de zi cu zi.

Costumul tradițional este masculin și feminin.

Costumul femeiesc bulgar este bogat în culori vibrante, motive ornamentale și simbolism cultural.

Cămașa tradițională, cunoscută și sub numele de riza, este o bluză lungă și largă, confecționată din bumbac sau in. Aceasta are mâneci lungi și late și poate fi brodată cu motive florale, geometrice sau simbolice. Culoarea cămășii poate varia în funcție de regiune și tradiții locale.

Poalele (fustele) sunt fuste lungi și ample, adesea plisate sau încrêțite. Ele pot fi confecționate din țesături colorate, cu motive decorative bogate. Fustele pot fi realizate într-un singur strat sau în mai multe straturi, oferind un aspect voluminos și atrăgător.

Jiletcile sunt veste scurte și decorate, purtate peste cămașă. Acestea pot fi realizate din țesături bogate, cum ar fi brocartul sau catifeaua, și pot fi împodobite cu broderii, panglici sau nasturi ornamentali.

Apronul (șorțul) este o piesă importantă a costumului femeiesc bulgar. Acesta este purtat peste poale și are adesea motive brodate sau țesute, reprezentând simboluri și tradiții locale. Apronul poate fi în culori vibrante și poate fi decorat cu franjuri sau panglici.

Eșarfa (hainița) este purtată pe cap și poate fi confecționată din pânză sau mătase. Aceasta poate fi brodată sau decorată cu modele tradiționale și poate fi fixată în jurul capului sau legată sub bărbie.

Încălțăminte: În ceea ce privește încălțăminte, femeile bulgare poartă adesea papuci tradiționali, denumiți „nahii” sau „oșelari”. Aceștia sunt confecționați din piele și pot fi ornamentați cu broderii sau cu motive tradiționale.

Strămoșul costumului modern pentru femeile bulgare a fost un fel de rochie de soare de lână, care avea un decolteu destul de adânc. Inițial, în toate regiunile, avea caracteristici comune: formă trapezoidală, tip de țesătură etc.

Încă de la început, costumele bulgare s-au remarcat prin decorația sa bogată: broderiile simbolice, bijuteriile, șireturile au fost o parte integrantă a acestuia.

În costumele naționale bulgare moderne, cofața pentru femei atrage imediat atenția. Arată foarte impresionant și luminos. Pentru evenimente solemne, cofa este bogat decorată cu picturi colorate, monede și mărgelute.

Punctul culminant al costumului popular bulgar este prezența sunetului pe care îl scoate la mers. Este ca o melodie datorită sunetului unui număr imens de decorațiuni. Fetele preferă să poarte cercei, coliere, precum și cascure grozave împodobite cu plăci de metal frumoase, precum și cu pietre semiprețioase. Este combinația tuturor decorațiunilor și creează un sunet plăcut.

Costumul bărbătesc al bulgarilor era format din două complexe principale: pânză albă și pânză neagră (pânză întunecată - din pânză închisă). Ambele seturi au inclus o cămașă cu guler ridicat și broderie colorată pe piept și pe partea inferioară a mânecilor.

Pentru a crea o imagine masculină colorată, se folosesc pantaloni largi într-o nuanță de bej. O cămașă cu manșete și guler brodate, combinată cu o vestă bej și o curea largă, decorată, îl fac pe bărbat să arate complet și stilat.

Sandalele din piele deosebite sunt considerate pantofi naționali. Aspectul lor seamănă cu mocasinii, deci sunt foarte confortabili. Pantofii de damă sunt din țesătură de lână.

Hainele populare tradiționale ale coloniștilor din Balcani au rămas în Basarabia până la mijlocul secolului al XIX-lea. Mai târziu, sub influența modei urbane și din cauza condițiilor climatice mai severe, se formează un nou tip de costum popular, în care apar elemente împrumutate de la populația locală - moldoveni, ucraineni. Calitățile artistice și practice ale costumului tradițional al bulgarilor din Moldova sunt sursa istoriei culturale a bulgarilor și un model pentru renașterea imaginii naționale bulgare.

Costumul popular ucrainean, atât masculin cât și feminin, este foarte divers. Trăsăturile sale caracteristice comune sunt simplitatea formelor, suplețea siluetei, bogăția finisajelor, colorarea bogată.

Costumul tradițional bărbătesc al ucrainenilor este foarte asemănător cu al celorlalte state slave de est - rus și belarus. Baza costumului pentru bărbați este o cămașă cusută din cânepă sau în și pantaloni de pânză (de lână). O cămașă purtată peste corp servește adesea ca îmbrăcăminte exterioară.

O trăsătură distinctivă a cămășii pentru bărbații ucraineni este o fantă frontală, decorată cu broderie. Prin design, gulerul cămășii diferă - cu guler în picioare, răsturnat sau fără guler. În acest caz, varianta de cămașă este creată într-un ansamblu, este învelită cu împletitură sau cu o bandă îngustă de pânză, astfel se obține un guler în picioare, pe care ucrainenii îl cos la gulerul cămășii, nu de sus, ci de jos. Cunoscut de ucraineni este și un guler larg răsturnat. Cămașa se prinde sau se leagă la guler cu nasturi sau panglici.

Bărbații ucraineni din majoritatea regiunilor poartă o cămașă, introdusă în pantaloni; acest lucru arată, de asemenea, o diferență față de modul în care rușii și bielorușii poartă o cămașă peste pantaloni, ceea ce se explică prin împrumutul ucrainenilor de la popoarele nomade din est. În croiala cămășii, toate popoarele slave de est aveau inserții sub axile din bucăți de material trei patrulatere.

Ucrainenii au fixat pantalonii pe corp cu o dantelă sau curea - ucrainenii i-au purtat cu cataramă. Pantalonii ucraineni, în special pantalonii cazacilor, se distingeau printr-o lățime foarte mare. Erau făcuți din bucăți dreptunghiulare de material cu un paralelogram cusut în partea de jos, formând astfel o aparență de sac. Pantalonii erau cusuți din pânză. Hutsulii ucraineni au decorat marginea inferioară a pantalonilor de pânză roșie din interior cu broderie; brodate cu fire de lână galben deschis și verde, capetele brodate ale pantalonilor erau mereu îndoite în sus.

Costumul tradițional al femeilor ucrainene are multe variante locale. Trăsăturile etnografice s-au manifestat în siluetă, croială, părți individuale, moduri de a le purta, decorațiuni de culoare, bijuterii. În regiunile sudice ale Ucrainei s-a observat influența reciprocă a costumului tradițional al diferitelor popoare; interacțiune etno-culturală vizibilă între ucraineni și moldoveni. Femeile poartă fuste lungi, cămăși și coroane.

Baza costumului pentru femei ucrainene este o cămașă. Este mai lung decât cel pentru bărbați și este format din două părți - partea inferioară este cusută din materie mai grosieră.

Cămașile dintr-o singură bucată se găsesc și printre ucraineni - sunt considerate elegante și festive în rândul femeilor.

Broderia pe haine ucrainene nu este doar o demonstrație a talentului meșteșugarului, ci o frumoasă amuletă. Elementele roșii vorbesc despre dragoste și distracție, albastrul simbolizează purificarea sufletului, verdele - tinerețe și reînnoire, iar galbenul amintește de bogăția pământului ucrainean. Modelele sunt în mod tradițional brodate manual - numai în acest caz ele devin protecție împotriva ochiului rău. O viță-de-vie pe o cămașă vorbește despre o familie puternică, mac - de durere pentru decedat, crin înseamnă inocență, iar viburnum - nemurirea familiei. Un plus izbitor la costumele femeilor ucrainene sunt bijuteriile - mărgelile sau pandantive cu monede „monisto”. Talia este înfășurată de mai multe ori cu o curea, ale cărei capete sunt lăsate să atârne liber. Mireasa este încinsă cu un prosop. Capul este acoperit cu o eșarfă sau o șapcă, dar cea mai cunoscută rochie de fată este, desigur, o coroană cu flori și panglici.

CONCLUZII

Studiul portului popular și al dansului popular are o importanță semnificativă în mai multe aspecte:

1. **Păstrarea tradițiilor și a identității culturale:** Portul popular și dansul popular sunt părți integrate ale culturii și tradițiilor unei comunități sau ale unei țări. Studiul și înțelegerea acestora ne permit să păstrăm și să promovăm valorile și tradițiile culturale, contribuind la conservarea identității noastre culturale.
2. **Transmiterea istoriei și moștenirii culturale:** Portul popular și dansul popular reflectă istoria și evoluția unei comunități sau a unei națiuni. Acestea pot oferi informații despre obiceiurile, tradițiile, simbolurile și valorile culturale ale unei societăți. Studiul acestora ne ajută să înțelegem și să transmitem moștenirea culturală către generațiile viitoare.
3. **Promovarea diversității culturale:** Portul popular și dansul popular sunt expresii ale diversității culturale din întreaga lume. Fiecare regiune, fiecare comunitate au propriile costume și stiluri de dans specifice. Prin studiul acestora, putem sărbători și promova diversitatea culturală, putem să ne înțelegem mai bine unii pe alții și să construim punți de legătură între diferitele culturi.
4. **Valorificarea turistică și economică:** Portul popular și dansul popular pot servi ca atracții turistice și pot contribui la dezvoltarea economică a unei regiuni sau a unei țări.

Studiul și promovarea acestora pot atrage turiști interesați de experiența autentică a unei culturi și pot genera oportunități economice pentru comunități locale prin turismul cultural.

5. **Manifestare artistică și divertisment:** Portul popular și dansul popular reprezintă forme de expresie artistică și de divertisment. Acestea pot fi practicate și apreciate în cadrul spectacolelor, festivalurilor și evenimentelor culturale. Studiul și practicarea acestora oferă oportunități pentru dezvoltarea abilităților artistice, exprimarea creativității și bucuria de a participa la aceste manifestări culturale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Capcelea V., *Tradiția – Esența, locul și rolul ei în existența socială*, Bălți, 2011
2. Vladimir Curbet, *La vatra jocului străbun*, Chișinău, 2005
3. A.I. Cannî, S.V. Kapustin, O.K. Radova-Karanastas. *Istoria strămutării coloniștilor germani în Basarabia și întemeierea satului Nouă Denevița (Svetlîi)*, Chișinău, 2008
4. S. Bulgar, *Republica Moldova, UTA Găgăuzia (Gagauz Eri)*, Chișinău - Comrat, 2009
5. <https://muhaz.org/dansul-moldovenesc.html>
6. <http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/capcelea/traditii.pdf>
7. <http://wdoxnovenie.ru/stati/2804/ukrainskii-tanec/>
8. <https://ethnomir.ru/articles/ukrainskiy-natsionalnyy-kostyum/>
9. <https://gagauziadialogue.md/ru/lidiya-todieva-the-designer-who-restores-the-national-gagauz-costume/>

PÂINEA, UNUL DINTRE ELEMENTELE CULTURII TRADIȚIONALE GĂGĂUZE

Ramona-Maria MIHĂILESCU, lector univ. dr. Facultatea Transfrontalieră,

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

Tatiana DOBROVA, masterand *Limba română – Identitate și deschidere culturală*,

Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

INTRODUCERE

Familiarizându-mă cu multe publicații despre pâine și rolul ei în viața omului și în special a găgăuzilor, am constatat că pâinea este produsul alimentar principal pe pământ. În tradițiile găgăuzilor, rolul pâinii prea puțin se deosebește de rolul pâinii la alte popoare, atât în plan local, cât și european și mondial.

Cercetând diferite surse și dialogând cu persoane-resursă din rândul vecinilor, colegilor de serviciu, preponderent găgăuzi, am reușit să înțeleg mai profund rostul pâinii în viața omului. Îmi vine greu să redau separat rolul pâinii doar pentru etnia găgăuză, dar voi încerca să scot în evidență rolul pâinii în cultura tradițională a găgăuzilor, nu înainte de a face o scurtă istorie a găgăuzilor, mai ales a celor care trăiesc alături de noi.

Istoria studiului pâinii, ca unul dintre elementele culturii tradiționale a găgăuzilor, este adânc înrădăcinată în trecut. În a doua jumătate a sec. al XX-lea, începe o nouă etapă de studiere a tradițiilor, obiceiurilor și culturii tradiționale a găgăuzilor, mai ales în domeniul rolului pâinii. Apar articole, publicații științifice, documentare, culegeri de folclor, care scot în evidență cultura ritualurilor și obiceiurilor cu folosirea diverselor forme și prepararea pâinii.

Din istoria pâinii și a brutăriei

După cum mărturisesc sursele scrise și folclorul găgăuz, principalele lor îndeletniciri au fost agricultura și oieritul. Produsele acestor îndeletniciri au fost pâinea și produsele lactate, hrana lor de bază. Pâinea îi însoțea de la naștere până la moarte și în tot ce le marca existența. La începuturi, pâinea se cocea din cerealele pe care le cultivau singuri, dar mai frecvent din grâul cultivat pe câmpurile lucrate de ei înșiși, scăldat în sudoarea frunții lor. De la turtele din făină, un pic de sare și apă, coapte pe jăratice de pe rug (turte nedospite), au trecut la coptul pe vatră, pâine numită *ciorek* sau *pita* – cuvânt întâlnit și la români. Cu timpul, găgăuzii au împrumutat de la români tehnologia de a coace pâine pe frunze de hrean, care dădeau un gust deosebit și aveau și un efect terapeutic, mai ales pentru cei care sufereau de dureri de stomac

sau răceau des. Hreanul le dădea și un miros atrăgător, dar și salva pâinea de cenușa fierbinte care putea să-i ardă talpa. Cu timpul, a început să fie folosită drojdia de casă, preparată tot dintr-o bucată de pâine numai scoasă din cuptor. O amestecau cu drojdiile de vin și făină de porumb (mălai), făceau turtele mici, le puneau la uscat și le foloseau până la celălalt an la strânsul poamei, ca procedura să se repete. Inventarea drojdiei și folosirea ei la începutul preparării pâinii, *la oparcă*, care după un timp stabilit, de câteva ore, se turna în covata de lemn pentru dospelul pâinii, a permis ca pâinea să fie mai pufoasă, mai gustoasă și să se păstreze mai mult timp. De obicei, pâinea se cocea în funcție de numărul de persoane dintr-o familie. Dacă familia era formată din 5-6 membri, se cocea un cuptor de 6-7 pâini pe săptămână, dacă familia era mai mare de 7-8 persoane, se coceau două cuptoare pe săptămână, și de obicei sâmbăta, dovadă că pâinea era produsul alimentar principal în familie. Doar de sărbătorile mari, cum sunt Crăciunul, Paștele, nunți și cumetrii, pâinea se cocea începând de joi și din făină albă de calitate. Pâinea mai exprima și vecinătatea bună. Dacă se întâmpla să se termine pâinea în casă vinerea, iar sâmbăta era ziua coptului, scăparea erau vecinii de la care se împrumuta o pâine întreagă sau o jumătate de pâine, care se întorcea numaidecât înapoi, dar dacă se împrumutau o felie, două, se lăsa de pomană, de sufletul răposaiilor sau de sănătatea gospodinei. Acest gest întărea și mai mult relațiile de bună vecinătate și încrederea între vecini.

Ca și la alte popoare, odată cu apariția tăvii din metal, găgăuzii au început să coacă pâinea în tăvi rotunde zimțate sau fără zimți. În astfel de cazuri, după ce tăvile erau puse pe vatra încinsă a cuptorului, în gura cuptorului pe jăratice se coceau pâinișoare din același aluat, dar amestecat cu ceapă și usturoi pisat, și, separat, cu brânză de oi, care se scoteau primele din cuptor și se mâncău în cele mai dese cazuri cu vin fiert. Momentul scoaterii acestor pâinicele din cuptor era mai mult un prilej de a verifica starea pâinii și ca să fie un pretext de a deschide cuptorul. Îmi amintesc cu câtă nerăbdare așteptam acest moment, când mama sau bunica ne împărțea aceste pâinici, iar noi le treceam dintr-o mână în alta ca să se răcească mai repede și să le mâncăm.

Dacă e să vorbim despre forma pâinii la găgăuzi, ea nu se deosebea de a celorlalte popoare conlocuitoare. Forma pâinii depindea de vasul în care era coaptă. Până a fi folosită tava de metal, pâinea avea o formă rotundă neuniformă, din cauză că aluatul pus pe vatra încinsă, pe foi de hrean sau alte plante, nu avea în ce să se oprească și până îl lua focul el primea o formă haotică. După ce a fost inventată tava de metal de diferite forme – zimțată, rotundă fără zimți și de diferite dimensiuni și înălțimi, pâinea și-a schimbat înfățișarea, dar nu și gustul. Până astăzi mi-a rămas în amintire momentul când mama scotea pâinea din cuptor. Un miros

de poveste care se simțea în toată casa, o atmosferă de liniște și așteptare ca mama să pună pâinea pe masa rotundă numită la găgăuzi *sofra*, o învelea grijuliu cu un ștergar de cânepă; sau era folosită doar la coptul pâinii, ca, după cum ne învățase bunica, pâinea să se întoarcă la ogorul unde a crescut grâul care a fost treierat, apoi dus la moară și din care s-a făcut făina din care mama ne-a copt pâinea, apoi scoasă din cuptor să se mai odihnească un pic. De această poveste îmi amintesc ori de câte ori țin pâinea în mână.

Cele mai populare și comode au devenit tăvile cu pereții ondulați și de mărime medie cu o greutate de la 500 gr până la 1kg, 1,5 kg, în care se puneau o bucată întreagă de aluat sau 2 sau 3 și chiar 4 bucăți de aluat separat. Când se coceau și se scoteau din cuptor, forma pâinii era ca un soare ondulat, ca o floare cu mai multe petale, după bucățile de aluat care au fost puse în tavă. Și cât era caldă și chiar când se răcea, pâinea din mai multe bucăți se desprindea ușor și era mai practic folosită, mai ales dacă era nevoie să fie împărțită după necesitate. Astăzi, rar cineva dintre găgăuzi mai coace pâinea acasă. Pâinea este cumpărată de la magazin și încă feliată, doar scoasă din ambalaj și pusă frumos pe masă. În trecut, atitudinea față de pâine, inclusiv la găgăuzi, era deosebită. Pâinea se tăia în felii și se împărțea fiecăruia din jurul mesei – *sofra*. Se lua în mâna stângă, se mușca din ea și cu mâna dreaptă se ținea lingura cu care se mânca din bucatele puse pe masă, dar în general, pe masă, era cel mai des un fel de mâncare. Nu se permitea să cadă nicio firimitură din pâinea din care se mânca. Dacă se întâmpla să scape cineva măcar o firimitură, era ridicată, suflată de praf și pusă în gură, fără să dea importanță că ar putea înghiți ceva – atât de mare era încrederea în curățenia pâinii.

Grâul din care se coace pâinea este perfect, ideal, cu cel mai înalt statut în ierarhia alimentelor, este o creatură regală, prin care umanitatea a creat o civilizație a pâinii, ca o creație divină. Prin consumul pâinii se urmărește o identificare cu divinitatea.

Pâinea de grâu, în toate formele ei: colaci simpli și împlețiți, covrigi, turte, plăcinte, plăcințele etc., capătă puterea sacralității în timpul creșterii grâului, al preparării pâinii din produsul grâului și al consumului ei, ritual, când pâinea echivalează cu divinitatea.

Prin prepararea pâinii ca aliment, tindem să concentrăm la maximum, apropiind-o tot mai mult de oameni, pentru a o stăpâni sau a-i lăsa stăpâniți de ea – pâinea. În acest context, cercetătoarea Zamfira Mihail menționează că pâinea, în cultul ortodox de împărtășanie, caracteristic și pentru găgăuzi, „semnifică jertfa lui Iisus Hristos pentru oameni. Prescurile sau ofrandele cumulează puterea pâinii”.

Pâinea albă din grâu alb curat, atât la găgăuzi, cât și la alte popoare, se cocea doar în zilele de sărbătoare. În celelalte zile, pâinea o coceau din făină de grâu în care se adăuga chiar și

tărăte de grâu ca să economisească făina albă pentru sărbători și zile deosebite. Până a se strămuta în Basarabia, găgăuzii nu foloseau mămăliga, care înlocuia pâinea. Mămăliga la găgăuzi a devenit tot atât de populară ca pâinea și se prepară foarte des atât acasă, cât și în sistemul alimentar public, după rețeta unică păstrată de la strămoși.

Un alt tip de pâine era și *mălaiul*, copt din făină de porumb și cu puțină făină albă. Din această compoziție de aluat, forma mălaiului era ca pământul crăpat de secetă, atât la capăt, cât și în mijloc. Gustul mălaiului era ceva deosebit și se asocia cu sărăcia, de aceea mălaiul se prepara mai rar. El era copt mai des în anii de secetă, când roada de grâu era mai modestă sau în anii de grea cumpănă – în timpul foametei, când mălaiul devenea un lux și chiar mulți nu și-l puteau permite. În memoria găgăuzilor în etate s-a păstrat timpul de grea cumpănă - foametea din 1946-1947, când pentru o bucată de pâine se dădeau cele mai scumpe lucruri din casă, dar nici averile pe care le aveau nu i-au salvat de la moarte. Astăzi, când varietatea de pâine pe rafturile magazinelor e mare și deosebită, e greu să-ți imaginezi lipsa pâinii sau ce e foametea.

Pâinea în contextul multiculturalității

Multiculturalitatea se referă la un cadru social larg, în care diferite grupuri culturale trăiesc într-un spațiu fizic comun, fără să își propună explicit să comunice și să coopereze, să stabilească în mod intenționat și planificat relații de schimb cultural și cunoaștere reciprocă.

O altă interpretare a noțiunii de multiculturalitate, care este un sinonim al interculturalității, pretinde respect și apreciere din partea grupurilor pentru alte culturi din societate, pretinde toleranța unei comunități față de cealaltă comunitate și, în același timp, pretinde dreptul individului de a părăsi propriul grup cultural. Acest fapt decurge de la sine și se manifestă prin diferențele culturale de identitate și politici.

Modul cel mai eficient de a cunoaște cultura unui popor este contactul direct cu această cultură și cu reprezentanții acestei culturi. Mediul multicultural în care au trăit și trăiesc astăzi găgăuzii și alte minorități naționale în Republica Moldova este un viu exemplu de interacțiune a culturii găgăuzilor cu alte culturi și, în primul rând, cu vecinii: moldoveni, români, bulgari, ucraineni, ruși, explicat în conținutul subiectului tratat prin exemplele de numeroase tradiții comune pentru majoritatea locuitorilor Moldovei, mai ales de la Sud. Rolul pâinii în desfășurarea tradițiilor de nuntă, cumetrie, casă nouă, sărbătorilor de iarnă și celor pascale ș.a. evidențiază similitudinile și diferențele în vederea dezvoltării identității culturale a găgăuzilor și a celor cu care conlocuiesc, care merită respect și apreciere.

Multiculturalitatea în tradițiile găgăuzilor persistă pretutindeni: colacul miresei e prezent la toate nunțile din Moldova, tradiția de botez cu cumetri mai mulți sau mai puțini e aceeași;

sărbătorile de iarnă aproape identice, doar că urăturile și colindele sunt în limbile găgăuză, română, ucraineană; sărbătorile legate de oierit se marchează în aceleași zile - 6 mai, Sfântul Gheorghe la moldoveni și Hederlez la găgăuzi, datul oilor la ciobani; Sfântul Dumitru la moldoveni și Kasâm la găgăuzi, marcată la 8 noiembrie – luatul oilor de la ciobani. Aceste tradiții comune în conținut și deosebite în denumirea lor reprezintă atât multiperspectivitatea, cât și interculturalitatea și interacțiunea a două culturi, a moldovenilor și găgăuzilor, unde pâinea e coaptă la fel, din cele trei componente: făină, apă și drojdie și în baza acelorași tradiții seculare venite de la egipteni, împrumutate de greci și romani care le-au răspândit în toată Europa și o parte a lumii, preluate apoi și de găgăuzi încă de pe timpurile când trăiau în Peninsula Balcanică.

Exemplu poate servi tradiția de la nașterea copilului, când moașa trece peste buricul nou născutului cu o bucată de pâine – ca el să iubească pâinea și lucrul la câmp. Prioritară era metafora „pâinea e viața, soarta copilului; partea de buric tăiată de moașă de la băiat se pune pe plug, iar a fetei pe războiul de țesut, pe fus, pe foarfece sau andrele, ca pruncul să fie harnic”; aceeași tradiție era și la moldoveni, doar că pâinea era înlocuită cu mămligă, la bulgari – cu un smoc de grâu.

Tradiția de a-i întâlni pe miri în pragul casei mirilor cu pâine și sare e cunoscută din timpurile trecute și se păstrează până astăzi la multe popoare, inclusiv la găgăuzii, moldovenii, ucrainenii, bulgarii din R. Moldova: „Pâinea sau făina și mierea simbolizează bunăstare, bogăția și fericirea tinerilor”.

„Așteptăm Crăciunul și Anul Nou ca pe cele mai mari sărbători. Învățăm cu buneii colinde și urături, iar când am crescut mai mari fetele la noi, la moldoveni, umblam și cu Steaua și cu semănatul, dar la noi la găgăuzi rar părinți care ne permiteau să mergem cu uratul. Rar cine ne dădea bani, doar celor maturi sau de la careva rude. Ne mulțumeam cu un covrigel din făină și un pic de zahăr sau de o bomboană cu magiun pe care le scoteam din traistă și le împărțeam cu frații și surorile, cărora părinții nu le permiteau să umble cu colinda sau cu uratul, ori că erau mici sau nu aveau cu ce să se încălțe, căci iernile pe timpuri erau friguroase. Acum s-au schimbat timpurile și toți copiii umblă și cu colinda și cu uratul, dar mai puțin cunosc frumoasele colinde și urături din trecut”. Din mărturiile vârstnicilor, Ivan Constantinov, Ivanca Gagauz.

Tot din interviul cu persoanele – resursă am aflat despre tradițiile de înmormântare. „Omul vine pe lume însoțit de pâine și pleacă din ea tot însoțit de pâine. Principalul element al înmormântărilor la găgăuzi, ca și la moldoveni, este coliva, fiartă din grâu de arnăut, doar că la

moldoveni o prepară o femeie văduvă indiferent de vârstă, iar la găgăuzi, o femeie în vârstă. Sicriul la moldoveni era dus de bărbați, dacă se înmormânta parte bărbătească și de femei, dacă era parte femeiască, la găgăuzi doar bărbații duceau sicriul” (Ioana Gagauz). „La înmormântări e obligatoriu să împodobești cu pâine în formă de colaci - pomul vieții. Se dădea și se dă și astăzi în dependență de genul defunctului, la fel și așternutul de pomană, peste care se pun colaci la fiecare element al așternutului: iorgan (plapumă din lână de oi), perne, cuvertură etc. Această tradiție e la fel și la moldoveni și la găgăuzi și la bulgari... Eu nu prea cunosc mari deosebiri între tradițiile găgăuzilor și ale altora, deoarece, trăind de veacuri, noi găgăuzii nu ne-am izolat de ceilalți, dar am fost mereu alături de cei care trăiau alături de noi. Această apropiere am făcut-o și o menținem și acum prin căsătorii în primul rând, devenind apoi cuscii, cumetri, fini, nănași etc. și, bineînțeles că având niște tradiții mai specifice la prima vedere, de fiecare dată găsim posibilități să integrăm tradițiile și să ne fie bine tuturor” (Sofia Grosu, 71 ani). „La întrebarea ce este comun în denumirea pâinii într-o limbă sau alta: cunosc găgăuza, româna și rusa și în toate limbile colacul din română în găgăuză e numit kolaci, în rusă калачь; sau pasca, cozonacul din română, în găgăuză paska, kozonak; pâine sau pită în română și pita sau ekmek în găgăuză. Nu doar denumirile sunt aproape identice cu ale altor popoare, dar și destinația pâinii în diferite tradiții ale găgăuzilor este aceeași ca și la alte popoare conlocuitoare din Sudul Basarabiei” (T. Dimce, 74 ani).

Astfel, păstrându-și temelia de origine turcică-antică, în denumirea pâinii și a produselor de panificație, găgăuzii au adăugat în fondul lor lexical mulți termeni din alte limbi ale popoarelor cu care au avut contacte pe tot parcursul dezvoltării lor istorice.

Apreciind sursele menționate în bibliografie, m-am documentat despre diferitele tradiții ale găgăuzilor legate de folosirea pâinii ca element principal al realizării acestor tradiții, însă relatările persoanelor-resursă (interlocutorilor) merită aprecierea maximă, deoarece interlocutorii mei sunt persoane care nemijlocit au participat ca organizatori de tradiții, bucătari-principali la pregătirea bucatelor la nunți, cumetrii, înmormântări, manifestând pricepere deosebită în pregătirea bucatelor, coacerea colacilor în funcție de tradiție, respectarea tuturor elementelor specifice tradițiilor la momentul și ocazia desfășurării lor.

CONCLUZII

Făcând o sinteză a celor expuse în conținuturile de mai sus, menționez, în special, că pâinea la găgăuzi rămâne produsul principal în alimentație, preparat din făină de grâu de diferite calități și în diferite forme: de la pâinea coaptă pe jăratie în perioada migrațiilor

strămoșilor găgăuzilor, până la perioada vieții sedentare în Balcani și Basarabia. În perioada trecerii la viața sedentară, pâinea nu și-a schimbat calitățile, doar a devenit mai gustoasă și mai variată în formele sale.

Forma pâinii depindea de semnificația evenimentului. Pâinea și produsele de panificație erau și sunt de două feluri: dospite și nedospite. Se preparau și se mai prepară și astăzi plăcințele prăjite în ulei și mai rar în untură, cu diferite umpluturi, numite *gevrek*, *gozlemasau katiama* sau *gogoșei* din aluat dospit sau proaspăt-nedospit, cu diferite umpluturi, numiți *kabartma*, *lokum/ kirde/ dizman*, *sulu gozleme*, *gogoși/ gogoloș/ gogoneli*.

În calitate de pâine pentru diferite ceremonii legate de viața cotidiană, nașterea, trecerea la casă nouă, nunta, înmormântarea, sărbătorile religioase și cele laice adică pentru evenimentele calendaristice și cele de familie, sunt folosiți colacii de diferite forme și cu diferite gusturi, dulci și nedulci, împlețiți în diferite rânduri și etajați și neîmplețiți.

Din punct de vedere al terminologiei, pâinea rituală la găgăuzi poate fi împărțită în două categorii. Din prima categorie sunt noțiunile care se referă la *kukla*, *gugș*, *pesmet*, *sekizlik*, *bublik*, *lolum* etc. Spre exemplu denumirea de *kukla* – o pâine cu o formă antropomorfă; *gugușin* - formă de *hulubaș*; *pesmet* – în formă de dreptunghi; *sekizlik* - în formă de cifra 8; *bublik* în formă de *hulubași* din aluat dulce; *lokum* - niște covrigei care se dădeau copiilor la Crăciun și Sfântul Vasile .

Deseori, una și aceeași pâine are diferite denumiri. Spre exemplu, turta din aluat nedospit se numește *corek*, *pita*, *pazlama*, *turta*. Și invers, unul și același termen se folosește pentru mai multe feluri de pâine. Un alt exemplu este termenul *pesmet*, care este folosit pentru pâinea coaptă din 3-4 bucăți de aluat într-un singur vas; sau *franzeluțe*, o pâine mică uscată (*nafura*) cu care se servesc copiii și maturii care țin trei zile de post strict la începutul postului mare (*tremur*). Un alt exemplu este legat de termenul *turta*: *lipia* din aluat din drojdie care se coace la gura cuptorului sau a sobei; *lipia* – biscuiți; *lipia* – turtițe din aluat amestecat cu drojdie de vin și uscată la soare sau pe soba încălzită, folosită pentru dospitul aluatului; *lipia* care se folosea la înțărcatul copilului; *lipia* care era coaptă la pomeni.

Alături de exemplele reflectate mai sus, se poate menționa și *pita* - o lipie proaspătă (*corek pita*), ca și *lipia* cu drojdii (*pita*) ori *kortmac pitasi*; sau covrigii (*cavdar pitasi*) etc. Termenul *pita* mai are și alte nuanțe: *lipia* (*balh pita*, *Panaia pitasi*) la nașterea copilului; pâinea din preajma nunții (*balli pita*); pâinea (*can pitasi*) care se cocea imediat după ce cineva deceda; pâinea (*pita*) care se cocea în seara de Sântul Andrei, din făina pe care o aduceau fetele de măritat la una din casele lor și pe care o cocea una dintre mamele lor și o împărțea doar celor

care au adus făina cu gând de măritiş fericit; pâinea (pita) coaptă de Sfânta Varvara (*balli pita, sacak pitasi*); pâine (pita) de Anul Nou coaptă de fetele mari pentru a-şi face vrăji şi alte câteva tipuri de pită predestinate diferitelor ritualuri de a alunga duhurile rele la Sfântul Haralambie, pita la prima brazdă etc.

Din cele relatate mai sus reiese că găgăuzii care s-au strămutat în stepa Bugeacului au reuşit să se integreze nu doar în viaţa socială a Basarabiei, dar şi în cea religioasă şi culturală. Fiind permanent în strânsă legătură cu popoarele conlocuitoare, au reuşit să-şi păstreze tradiţionalul regim alimentar prin păstrarea tipurilor de pâine şi a altor produse de patiserie, dar şi să împrumute noi tipuri, necunoscute până atunci, de pâine. Cea mai mare influenţă asupra evoluţiei tradiţiilor de coacere a pâinii, găgăuzii au avut-o din tradiţiile moldovenilor. Semnificativă la acest capitol este coacerea pâinii din făină albă cu adăugarea făinii de porumb, numită ca la moldoveni, mălai. Tot din făină de porumb, găgăuzii au învăţat să prepare mămăliga, iar de la ucraineni şi găgăuzi şi moldovenii s-au învăţat să coacă gogoşele, din aluat din făină albă, coapte la gura cuptorului sau sobei chiar pe vatră şi care se scot primele din cuptor – preferate de copii. Uneori ele se umplu cu ceapă crudă sau topită în ulei de floarea soarelui, sau cu usturoi umplute sau unse la scoaterea din cuptor, cu un gust deosebit şi cu proprietăţi curative.

Exemplele expuse sunt o dovadă a faptului că pâinea a fost şi rămâne elementul principal al existenţei oamenilor, indiferent de apartenenţa lor naţională, dar şi un element al culturii şi civilizaţiei fiecărui popor, care îi uneşte, ca simbol al vieţii şi morţii, al prosperităţii şi bunăstării, al unităţii şi continuităţii neamului, al începutului şi sfârşitului.

Sunt sigură că nu mă voi opri să cercetez în continuare şi alte tradiţii ale găgăuzilor, în care pâinea este elementul principal al realizării lor. Spre exemplu, mă interesează cum erau pâinea, grâul, făina folosite în tradiţiile de a-şi ghici sau prezice soarta şi viitorul, cât şi la determinarea, prezicerea roadei, a belşugului anului care vine, la mana animalelor; de ce colacii de la nunta găgăuză şi bulgărească erau aproape la fel - înalţi şi mari, iar la nunţile moldoveneşti erau mai joşi şi mai mari în coroană; de ce colacul miresei la moldoveni se împodobeşte doar cu busuioc, iar la găgăuzi şi cu flori pe lângă busuioc; de ce la rodina moldovenească se venea cu fluturaşi copti în ulei de floarea soarelui din aluat din făină cu ouă, iar la rodina găgăuză se venea cu pâine sau colac pe care era şi un pui sau o găină fiartă, de ce plăcinta cu brânză de oi la moldoveni, tradiţional, se face dintr-o foaie de aluat învârtită, iar la găgăuzi se întinde foaia pe tavă şi se încreţeşte, apoi se umple cu brânză ş.a. Voi continua cercetarea nu doar din curiozitate, dar şi pentru a-i ajuta pe cei tineri, care cred că pâinea creşte la brutărie şi se vinde

la magazin, să înțeleagă că pâinea este istoria oricărui popor, să înțeleagă că tradițiile legate de folosirea pâinii reprezintă înțelepciunea poporului care o crește, depunând eforturi imense și deseori nerăsplătite la justa lor valoare; o cultivă și o aduce pe masa fiecăruia, deseori în condiții dictate de natură și nu de dorința omului. Și nu numai. Îmi doresc ca aceste conținuturi, expuse mai sus, să poarte și un mesaj de atitudine grijulie și deosebită stimă față de cei care o produc, față de fiecare firimitură din sfânta PÂINE.

Concluzionând, vreau să evidențiez că pâinea în viața găgăuzilor, ca și în viața întregii umanități, are rolul prioritar, dovedit prin expresiile devenite tradiționale în limba găgăuză: *Ekmektan taa buu var mi (Ce poate fi mai sfânt ca pâinea?)*. Tradițiile creștine de atitudine față de pâine erau respectate și la găgăuzi: înainte de a tăia pâinea la masă se făcea semnul crucii cu cuțitul pe coaja pâinii, bucățica de pâine care cădea jos se ridica, se săruta și se mânca. Atunci când se pune la dospit pâinea, se cocea și se scotea din cuptor, se socotea un păcat să se certe cineva din casă. Cu pâinea se jurau: *Ekmecu operim (Mă jur pe sfânta pâine!)*, *Allah ekmeemi alsin (Să-mi ia Dumnezeu bucățica de pâine!)*, pe pâine se blestema: *Ekmek ursun (Să te bată pâinea!)*.

Pâinea este și simbolul diferitelor tradiții la întâlnirea oaspeților găgăuzi, ca și la multe alte popoare, se coc cei mai frumoși colaci. Cu pâine și sare, tuz-ekmek, pe cel mai frumos prosop, gospodarii ies în întâmpinarea oaspeților, care la rândul lor rup o bucată de pâine sau colac, o înmoaie în sare și o mănâncă în semn de recunoștință pentru onoarea cu care sunt primiți.

Păstrând vechile tradiții legate de pâine, găgăuzii folosesc pâinea de la naștere și până la moarte, la fel ca majoritatea locuitorilor țării noastre. Cercetarea diferitelor surse legate de cultura pâinii, de tradițiile găgăuzilor, mi-a dat posibilitatea să înțeleg că pâinea nu este doar un produs alimentar important, poate cel mai important, dar și faptul că atitudinea față de pâine redă cultura celor care o folosesc, atitudinea față de alți oameni, încărcătura morală pozitivă și speranța în bine.

BIBLIOGRAFIE:

Web:

<https://ok.ru/gagauzskiiugol>

<http://moldovenii.md/ru>